

Täysistunto

Keskiviikko 17.12.2025 klo 10.00—19.25

2.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt esitellään ensimmäisenä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskustelua jatketaan tässä vaiheessa enintään kello 12:een saakka. Meille esittelee ensiksi tätä aihetta jaoston puheenjohtaja, edustaja Lintilä. Sen jälkeen ministerit Adlercreutz, Talvitie ja Poutala pitävät esittelypuheenvuoron. Sen jälkeen käynnistämme debatin. — Olkaa hyvä, edustaja Lintilä.

Keskustelu

10.00 **Mika Lintilä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen tosiaankin opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan:

Kyseisen hallinnonalan määrärahataso on noin yhdeksän miljardia euroa, mikä on 0,5 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 25 varsinaisessa talousarviossa. Tason kasvua selittävät t&k-panostukset, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vahvistaminen sekä indeksikorotukset, jotka toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla normaalisti ilman jäädytyksiä. Suurin sopeuttamistoimi on valtionavustusten tason alentaminen 65 miljoonalla eurolla, josta korkeakoulutukseen kohdistuu lähes 53 miljoonaa euroa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että perustaitoihin, koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen osoitetaan lisärahoitusta myös silloin, kun julkista taloutta sopeutetaan. Koulutukseen ja tutkimukseen panostaminen on keskeistä pidemmän aikavälin talouskasvun tukemisessa.

Valiokunta pitää tärkeinä perustaitoja, kuten luku-, kirjoitus- ja matemaattisia taitoja. Tässä myös varhaiskasvatus ja opetus ovat keskeisessä asemassa. Myönteistä on, että hallitus on ryhtynyt toimiin varhaiskasvatuksen opettajapulaan vastaamisessa. Vuoden 26 määrärahanpanostukset tasa-arvorahoitukseen, oppimisen tukeen, valmistavan opetuksen lisäopetukseen, S2-opetuksen vaikuttavuuteen sekä perusopetuksen opetustuntien lisäämiseen vahvistavat perustaitojen opettamista ja oppimista. Valiokunta pitää lisäyksiä tärkeinä, jotta jokaisella peruskoulun päättävällä olisi riittävät taidot ja valmiudet toisen asteen opintoihin. Huolena on kuitenkin kuntatalouden haastava ja eriytyvä tilannekuva sekä lapsi-ikäluokkien pieneneminen.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen määrärahoihin sisältyy molempiin 10 miljoonan euron pysyvä korotus oppimisen tuen vahvistamiseen, mitä valiokunta pitää hyvänä, sillä toisen asteen opiskelijoiden osaamistasoissa ja perustaidossa on suuria eroja ja oppimisen tuelle on tarvetta. Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että oppivelvollisuuden piirissä olevien nuorten opiskelussa läsnäopetuksella on keskeinen rooli.

Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen kohdennetaan 4,1 miljardia euroa, joka on noin 160 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 25 varsinaisessa talousarviossa. T&k-pa-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

nostuksia kohdennetaan muun muassa 75 miljoonaa euroa uuden supertietokoneen hankintaan ja 12 miljoonaa euroa Suomen Akatemian tutkimusvaltuuteen. Tämän myötä Akatemian valtuustaso on historiallisen korkea. T&k-lisärahoitusta osoitetaan ensimmäistä kertaa myös suoraan yliopistoille ja ammattikorkeakouluille yhteensä 30 miljoonaa euroa. Yliopistojen t&k-rahoitukseen liittyy myös aiemmin päätetty niin sanottu tuhannen tohtorin pilotti, johon on varattu 86 miljoonaa euroa.

Valiokunta toteaa, että korkeatasoinen osaaminen ja t&k-toiminta on pitkällä aikavälillä Suomen tuottavuuskasvun, kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin perusta. Valiokunta pitää hyvänä valittua linjaa kohdentaa t&k-rahoitusta myös suoraan yliopistoille ja ammattikorkeakouluille, mikä tuo tasapainoa t&k-rahoitukseen. Lisäksi on keskeistä varmistaa myös osaajien saatavuus, riittävät korkeakoulujen koulutusmäärät sekä Suomen houkuttelevuus ulkomaisten osaajien näkökulmasta. Tavoitteena on edelleen nostaa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Ensi vuoden talousarvioon sisältyykin korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämisen kokonaisuuksia. Myös avoimen korkeakoulun opintosetelin pilotointiin kohdennetaan rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Taiteen ja kulttuurin rahoitus on korkeammalla tasolla kuin kuluva vuotena. Valiokunta pitää perusteltuna sitä, että elokuva-alalle suuntautuneet sopeutus-toimet peruttiin ja taiteeseen ja kulttuuriin ei lopulta kohdistu merkittäviä uusia sopeuttamistoimia.

Liikuntatoimen osalta voidaan todeta, että liian vähäinen liikkuminen on yksi keskeisistä yhteiskuntamme haasteista, ja valiokunta korostaa koko väestön liikkumisen tärkeyttä. On hyvä, että 20 miljoonan euron vuosittaisilla panostuksilla Suomi liikkeelle -ohjelmaan pyritään saamaan kaikkia ikäryhmiä liikkumaan enemmän. Valiokunta kuitenkin toteaa, että ohjelma sisältää melko sirpaleisesti laajan määrän toimenpiteitä, ja pitää tärkeänä, että näiden vaikuttavuutta seurataan.

Nuorisotyön osalta määrärahoihin kohdennetaan yli 70 miljoonaa euroa ja harrastamisen Suomen malliin lähes 20 miljoonaa euroa.

Lopuksi voi todeta, että budjettimietintöön sisältyy lukuisia eduskunnan jakovarasta tehtyjä avustussisäyksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle lisäyksiä on yli kahdeksan miljoonaa euroa, joista taiteen ja kulttuurin edistämiseen kohdistuu yli neljä miljoonaa euroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään ministerikoh-taisiin. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

10.06 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Vastualueelleni eli varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä toisen asteen koulutukseen on valtion vuoden 26 talousarviossa tehty merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä kehittämistoimintaan.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan hallitusohjelman toimenpiteiden vuoksi 50 miljoonan euron lisäystä vuodelle 2026. Määrärahalisäys kohdistetaan perusopetuksen vahvistamiseen eli muun muassa oppimisen tuen uudistamisen toimenpiteisiin, yksityisten opetuksenjärjestäjien kotikuntakorvauksen tason nostamiseen sa-taan prosenttiin ja järjestäjien velvollisuuksien yhtenäistämiseen. Varhaiskasvatuksen hen-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

kilöstöpulan ratkaisemista jatketaan täydennyskoulutusmallin avulla, ja tähän osoitetaan kuusi miljoonaa euroa.

Valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdennetaan myös noin 14 miljoonaa euroa. Esityksellä vahvistetaan oppilaan kielitaitoja.

Vapaaseen sivistystyöhön esitetään ensi vuodelle noin 181 miljoonaa euroa, jolla tuetaan vapaan sivistystyön strategisten tavoitteiden toteutumista ja järjestetään elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Valtionavustusten painotuksena on tukea vapaan sivistystyön rakenteellista kehittämistä, laatua ja vaikuttavuutta sekä koulutuspoliittisesti tärkeiden kohde-ryhmien koulutusmahdollisuuksia. Vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajanaisten kotoutumisen ja ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjonnan vahvistamista jatketaan.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet uudistuvat, ja toiminnanohjauksen kehittämiseksi käynnistetään kahdeksanvuotinen kokeilu, johon on valittu 40 koulutuksen järjestäjää. Uusia rahoitusperusteita sovelletaan ensimmäistä kertaa vuoden 2026 rahoituksesta päätettäessä. Toiminnanohjauksen ja rahoitusperusteiden uudistuksilla luodaan koulutuksen järjestäjille kannusteet ja ohjausmekanismit, joilla koulutustarjonta suuntautuu nykyistä paremmin työelämän ja väestön osaamistarpeiden mukaisesti. Uudistuksilla tuetaan samalla myös laadukkaan opetuksen ja ohjauksen järjestämistä.

Englanninkielinen lukiokoulutus käynnistyy syksyllä 2026, ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen mahdollistuu syksystä 2028 lukien. Tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita uudistetaan vahvistamaan syrjäisten ja opiskelijamäärältään pienempien sekä vähemmistökielellä sijaintikunnissa opetusta järjestävien lukiokoulutuksen järjestäjien rahoitusta. Tällä turvataan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista koko maassa. Uusia rahoitusperusteita sovelletaan ensimmäistä kertaa vuoden 2026 rahoituksesta päätettäessä.

Ylioppilastutkintolautakunnalla on keskeinen rooli useiden laajojen hallituskaudelle ajoittuvien ylioppilastutkintoa koskevien uudistusten toimeenpanossa. Tämän vuoksi ylioppilastutkintolautakunnan toimintaedellytysten varmistamiseksi täydentävässä talousarvioesityksessä ehdotetaan lautakunnan rahoitusta lisättäväksi pysyvästi 491 000 eurolla pääluokan kehyksen sisäisenä siirtona.

Toisen asteen opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen vahvistetaan ja tuen jatkuvuus perusopetuksesta toiselle asteelle turvataan. Ammatillisessa koulutuksessa uudistus tulee voimaan 1.8.2026, ja lukiokoulutuksessa se tuli voimaan tänä syksynä. Tavoitteena on sujuvoittaa nivelvaiheen koulutusvalintoja, vähentää koulutuksen keskeyttämistä, parantaa opiskelijoiden edellytyksiä tutkinnon suorittamiseen ja vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jonka mukaan EU- ja Eta-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan opiskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille otetaan käyttöön lukuvuosimaksu 1.8.2026 alkaen. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutusta ei rahoiteta jatkossa valtionosuusrahoituksella.

Aiemmin päätetyn mukaisesti ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus vähenee 50 miljoonalla eurolla ja toisen asteen koulutuksen hankerahoitus yhdellä miljoonalla eurolla korvaavina säästötoimina sen vuoksi, että toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuden rajausta ei toteutettu.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Regeringen vill göra språkexamensprocesserna smidigare och möjliggöra att bättre svara på den stora och växande efterfrågan med ett högklassigt och enhetligt språkexamenssystem. I stället för de nuvarande två delvis överlappande språkexamenssystemen kommer språkexamenssystemet i fortsättningen att bestå av de allmänna språkexamina.

Arvoisa puhemies! Vastuulleni kuuluvat myös uskonnollisten yhdyskuntien asiat. Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettava määräraha ja ortodoksiselle kirkolle maksettava avustus vähenevät yhteensä kymmenellä miljoonalla eurolla. Vähennyksen taustalla on kirkollisverotuottojen arvioitu kasvu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Talvitie, olkaa hyvä.

10.12 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää valtiovarainvaliokuntaa sekä sen sivistys- ja tiedejaostoa ensi vuoden talousarvioesityksen perusteellisesta käsittelystä. On tärkeää, että käymme tässä salissa keskustelua yhdestä maamme supervoimasta, sivistyksestä.

Arvoisa puhemies! Hallitus tekee historiallisen suuret, yli miljardin euron panostukset tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Se tarkoittaa tulevina vuosina noin 240:tä miljoonaa euroa lisää julkisia vuosittaisia lisäpanostuksia tutkimukseen ja kehitykseen. Ensi vuonna summa on 255 miljoonaa euroa.

Ensi vuoden valtion tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoituksen määrä on 3,17 miljardia euroa. Olen erityisen iloinen ja tyytyväinen siitä, että ensi kertaa tästä ohjataan pysyvää t&k-rahoitusta sekä ammattikorkeakouluille että yliopistoille, ja se kohdennetaan siten, että jokainen korkeakoulu alasta ja tutkimusrahoituksen volyymista riippumatta saa t&k-rahoituksen perusosuuden, kuten esimerkiksi luovien alojen korkeakoulut. Teemme suuria investointeja tutkijakoulutukseen, huipputason perustutkimukseen, tekoälyyn ja uusiin tutkimusinfrastruktuureihin. Suurin yksittäinen panos näistä on LUMI-tekoälytehdas Kajaniin.

Hallitus on sitoutunut toimenpiteisiin, joilla tavoittelemme sitä, että vähintään puolella nuorista aikuisista olisi korkeakoulututkinto. Korkeakoulujen indeksikorotukset ovat voimassa, kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, ja korkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään kertaluontoisesti ensi vuonna. Vuosina 26—28 kohdistamme korkeakoulujen aloituspaikkoihin ja opintotukimenoihin yhteensä 44 miljoonan euron lisäpanostukset. Uudet aloituspaikat tullaan kohdentamaan talouskasvua tukeviin tutkintoihin, kuten esimerkiksi ydin- ja energiatekniikkoihin sekä luoville aloille.

Erityisen iloinen olen uudesta avauksesta, ensi vuonna käyttöön otettavasta opintosetelistä. Jatkossa toiselta asteelta valmistuneille ja yhteishaussa ilman korkeakoulupaikkaa jääneille tarjotaan mahdollisuus suorittaa maksuttomasti opintoja 30 opintopisteen verran avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa. Aloituspaikkoihin ja opintoseteleihin tehdään siis 100 miljoonan euron lisärahoituspanostus.

Teen päivittäin töitä, jotta yhä useampi nuori voisi tavoitella unelmiaan ja elää niitä todeksi myös korkeakoulutuksen ja tutkimuksen polulla.

Arvoisa puhemies! Oli ilo esitellä eduskunnalle heti alkuvuodesta valtioneuvoston kulttuuripoliittinen selonteko. Selonteon kantavana ajatuksena on, että kulttuuri kuuluu kaikille ja kulttuuri on jokaisen oikeus. Selonteko korostaa yhteistyön merkitystä kulttuuriailoil-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

le ja luoville aloille. Se valmisteltiin erittäin laajassa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa, ja oli hienoa, että täällä suuressa salissa käytiin myös laaja taide- ja kulttuuripoliittinen keskustelu, ja lämmin kiitos jokaiselle eduskuntaryhmälle tästä.

Laadimme selonteolle parhaillaan toimeenpanosuunnitelmaa, joka siis julkaistaan alkuvuodesta ja tuodaan eduskunnan sivistysvaliokunnalle kevätistuntokaudella.

Budjettiriihessä päätetyt vajaan kahdeksan miljoonan euron yritystukileikkaukset ope- tus- ja kulttuuriministeriön taiteen ja kulttuurin avustuksiin päätettiin uudelleen hallituk- sen täydentävässä talousarvioesityksessä siten, että säästöt eivät kohdistu taiteeseen ja kulttuuriin. Pidän tärkeänä sitä, että ensi vuonna taiteeseen ja kulttuuriin ei kohdistu mer- kittäviä uusia lisäsäästöjä, ja kevään kehysriihestä lähtien yksi tärkeimmistä tehtävistä on ollut se, että luodaan työrauhaa taiteen ja kulttuurin toimialoille erityisesti nyt, kun pää- semme toimeenpanemaan myös eduskunnan käsittelemää kulttuuripoliittista selontekoa.

Arvoisa puhemies! Sivistyshallinnon uudistus — 11 virastoa yhdistyy viideksi virastok- si ensi vuoden alusta — etenee. Suomenlinnan hoitokunta ja Museovirasto yhdistyvät Mu- seovirastoksi. Taiteen edistämiskeskus ja KAVI eli Kansallinen audiovisuaalinen instituut- ti yhdistyvät uudeksi Taide- ja kulttuurivirastoksi. Eduskunta hyväksyi nämä lait jo kesäl- lä, mutta virastot tosiaan yhdistyvät ensi vuoden alusta.

Suomessa on ensi vuonna Euroopan kulttuuripääkaupunki. Oululaisena tiede- ja kult- tuuriministerinä iloitsen siitä, että Oulu yhdessä 39 muun kunnan kanssa toimii vuoden 26 Euroopan kulttuuripääkaupunkina. Toivottavasti monet suomalaiset, kuten myöskin hyvät kollegat ja matkailijat ympäri Euroopan ja maailman, pääsevät nauttimaan pohjoisen Suo- men monipuolisista kulttuuripalveluista sekä tapahtumista, joista tässä nostan tammikuun puolenvälin avajaisfestivaalin ja saamelaisoopperan ja saamelastaidentäyttelyn.

Arvoisa puhemies! Taiteella, kulttuurilla, tieteellä, tutkimuksella, osaamisella ja sivi- lyksellä rakennamme parempaa huomista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Poutala, ol- kaa hyvä.

10.17 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala: Arvoisa puhemies! Ha- luan kiittää valtiovarainvaliokuntaa ja koko eduskuntaa ensi vuoden talousarvioesityksen käsittelystä. Kiitos myös valtiovarainvaliokunnalle tärkeistä lisämäärärahoista. Pienillä- kin summilla on liikunta- ja nuorisobudjetissa merkitystä.

Liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla tehdään työtä päivittäin nuorten tulevaisuususkoa vahvistaen ja suomalaisia liikuttaen. Näinä aikoina iloitsen talousarvioesityksestä, joka si- sältää myös merkittäviä panostuksia.

Vuonna 2026 opintotukeen ehdotetaan käytettäväksi 1,3 miljardia euroa, mikä on noin 224 miljoonaa enemmän kuin kuluvana vuonna. Määrärahasta 922 miljoonaa euroa arvi- oidaan aiheutuvan opintoraha- ja asumislisämenoista. Määrärahassa on huomioitu muiden kuin lasta huoltavien opiskelijoiden siirto yleisestä asumistuesta yhteisasumista suosivan asumislisän piiriin 1.8.2025 sekä korkeakoulujen aloituspaikkamäärien lisäykset. Laina- määrien kasvu on lisännyt opintolainojen valtiontakauksesta aiheutuvia menoja, joihin eh- dotetaan yhteensä 260 miljoonaa euroa. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen varataan 40 miljoonaa euroa, ja 1.1.2026 ateriatuki nousee 25 sentillä 2,80 euroon. Koulumatkatu- kimenoihin ehdotetaan noin 94 miljoonaa euroa. Koulumatkatukioikeus on rajattu maksut- toman koulutuksen opiskelijoille 1.8.25 alkaen.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Arvoisa puhemies! Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan noin 158 miljoonaa euroa, joka on noin 3,5 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Liikunnasta ja urheilusta vastaavana ministerinä pidän hienona, että tiukasta taloustilanteesta huolimatta valtio panostaa merkittävästi liikuntaan ja urheiluun ja liikuntabudjetti jopa hieman kasvaa.

Liikunnan ja urheilun suur tapahtumien rahoitusta ehdotetaan vahvistettavaksi 850 000 eurolla vuonna 26. Suur tapahtumien kokonaisrahoitus kasvaa siis kahdesta miljoonasta eurosta 2,85 miljoonaan euroon. Tarkoituksena on kehittää rahoitusmallia tukeaksemme urheilutapahtumien järjestämistä ja houkutelaksemme urheilun suur tapahtumia Suomeen.

Ylimääräisten urheilijaeläkkeiden määrärahaan ehdotetaan merkittävää 100 000 euron tasokorotusta. Pysyvän tasokorotuksen tarkoituksena on mahdollistaa urheilijaeläkkeet kaikille kriteerit täyttävälle. Lisäksi valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten rahoitus kasvaa valtionosuuden kustannuspohjan ja indeksien tarkistusten myötä yhteensä yli viisi miljoonaa euroa. Kertaluonteisina avustuksina vuoden 26 talousarviossa liikuntatoimeen ehdotetaan 580 000 euroa, josta liikuntapaikkainvestointeihin kohdentuu 400 000 euroa.

Väestön liikkumisen lisäämiseen on varattu hallituskaudeksi vuosittain 20 miljoonaa euroa liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnolliseen Suomi liikkeelle -ohjelmaan. Tämä määräraha käytetään uudella tavalla ilmiölähtöisesti eri ministeriöiden hallinnonaloilla tehtäviin toimiin liikkumisen edistämiseksi. Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteiden tuloksellisuutta seurataan systemaattisesti seurantamallin mukaisesti, ja toimien vaikuttavuus arvioidaan hallituskauden loppuun mennessä.

Liikuntatoimen osuus valtiontalouden sopeutuksista vuonna 26 on kevään päätösten mukaisesti noin 2,9 miljoonaa euroa kohdentuen pääosin liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksiin. Sopeutuksista 520 000 euroa johtuu kevään kehysriihessä päätetystä uudesta toimintamenosäästöstä, josta opetus- ja kulttuuriministeriön osuus on 3,9 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan 71 miljoonaa euroa, joka on 370 000 euroa vähemmän kuin päättyvän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Nuorten hyvinvointia tuetaan hallitusohjelman mukaisesti, ja hallitus on laatinut laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Myös nuorisotyön määrärahoihin kohdentuu hallituksen kehysriihessä uusia toimintamenosäästöjä, joista vuonna 26 kohdentuu 260 000 euroa alueellisiin ja paikallisiin kehittämishankeavustuksiin, toimintaan, jota ei vielä siis ole olemassa. Säästöjä ei kohdenneta järjestöjen yleisavustuksiin.

Nuorten työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön ehdotetaan kuluvan vuoden tasoisesti 31 miljoonaa euroa, josta työpajatoimintaan 14 miljoonaa, etsivään nuorisotyöhön 13 miljoonaa sekä kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön neljä miljoonaa euroa.

Harrastamisen Suomen mallista vielä lopuksi: Lasten ja nuorten harrastustoiminnan määrärahaan ehdotetaan pysyvää viiden miljoonan euron korotusta, jolloin määrärahasoksi vakiintuisi 19,4 miljoonaa euroa. Harrastamisen Suomen mallin rahoitus jaetaan valtionavustuksina kunnille, jotka vastaavat mallin toteutuksesta oman kuntansa lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti. Malli on käytössä jo 263 kunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Sitten mennään debattivaiheeseen. Kaikkia niitä edustajia, jotka haluavat tästä aiheesta käyttää vastauspu-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

heenvuoron, pyydän nousemaan seisomaan ja esittämään kysymyksiä. — Aloitetaan sitten valiokunnan puheenjohtajasta. Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

10.23 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka kyse on budjetista, niin en voi olla puuttumatta tähän rasismiin, joka suomalaisessa yhteiskunnassa on järkyttävällä tavalla todellisuutta, ja mikä pahinta, sitä myös ruokitaan päättäjien taholta. Suomi on ollut aina liputtamassa ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja sen edistämistä, ja nyt Suomi näyttäytyy surkeana ja rasistisena ilveilijänä.

Marinin hallituksessa me toteutimme yhdenvertaisuussuunnitelmat varhaiskasvatukseen ja kouluihin, ja nyt Orpon hallitus viime vuonna poisti päiväkodeista tämän velvoitteen. Varhaiskasvatuksessaan luodaan se tärkeä alku, pohja, sille, että ymmärrämme ihmisyyden merkityksen ja opimme kunnioittamaan toisia ihmisiä. Ministeri Adlercreutz, tiedän, että te pidätte tärkeänä rasismin kitkemistä maassamme ja kaikkialla, ja kysynkin: miten aiotte nyt varmistaa sen, että myös varhaiskasvatuksessa edistetään ja sisäistetään tämä yhdenvertaisuuskasvatuksen merkitys ja sitä edelleen tehtäisiin suunnitelmallisesti?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

10.25 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikkeen rasismiin on oltava nollatoleranssi. Lukutaito on kaiken sivistyksen ja oppimisen perusta. Senpä takia ensi vuoden budjetilla vauhditetaan lukutaitoa ja lukemista. Keskeinen on Lukulahja lapselle -toiminnan vakinaistaminen. Se on tutkitusti edistänyt vanhempien lukemista lapsille, mikä puolestaan edistää kielellistä kehittymistä ja lasten menestymistä koulussa.

Suomalaiset myös lainaavat kirjoja enemmän kuin koskaan, mutta lainauskorvaukset, jotka ovat tekijän palkka, eivät kasva samassa suhteessa. Nyt kun ministeri on tekemässä kulttuuripoliittisen selonteon osana erillisen kirja-alan selvityksen, niin toivonkin, että selvitetäänhän tässä koko lainauskorvauksien kokonaisuus, myös Celia-lainat ja verkkokirjahyllyt. [Puhemies koputtaa] Onko mahdollista, kun tuo määräraha jäi käyttämättä ensimmäisistä digilainoista, että tuo siirtomääräraha sitten siirrettäisiin helpottamaan lainauskorvauksien tilannetta ensi vuonna? Toivon, että tähän saataisiin vastaus. Lämpimästi sitä kannattaisin, koska kirjailija ja kääntäjä ovat kyllä palkkansa ansainneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

10.26 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, kunnioitetut ministerit! Peruskoulun ydintehtävä on huolehtia osaamisen tasosta. Lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen ovat perustaitoja, joiden varaan kaikki myöhempi oppiminen rakentuu. Jos nämä jäävät heikoiksi, seuraukset näkyvät läpi koulutuspolun ja myöhemmin työelämässä.

Oppimistulosten kehitys osoittaa, että perusasioihin on palattava. Peruskoulun on annettava jokaiselle lapselle riittävät valmiudet jatko-opintoihin ja arjessa pärjäämiseen. Osaamisen vahvistaminen on pitkäjänteistä työtä peruskoulussa koko maassa. Vahvat perustaidot näkyvät parempina oppimistuloksina ja luovat pohjan koko yhteiskunnan tulevaisuudelle.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Arvoisa opetusministeri, hallitus on linjannut, että peruskoulussa keskitytään perusasioihin ja oppimisen laatuun. Miten tämä linjaus viedään kouluihin niin, että se tukee opettajien arjen työtä ja näkyy osaamisen tason nousuna koko maassa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Painotan tässä alkuvaiheessa vastauspuheenvuoroissa jaoston ja valiokunnan väkeä. — Edustaja Razmyar.

10.27 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perusopetukseen panostetaan. Se on erittäin tärkeää, ja siitä tietenkin annamme kiitosta. Itsekin pidän lukemista oikeastaan kaiken oppimisen perustana. Mutta se on kyllä todettava, että koulutuksessa, kun katsotaan hallituskauden kokonaisuutta, suunta on valitettavasti leikkaava. Tämä on ehkä hyvä kuitenkin myöntää. Pidetään faktat faktoina.

Yhtä lailla minäkin haluan kysyä teiltä poikkeuksellisesti tästä ilmapiiristä, jossa elämme tällä hetkellä Suomessa. Opetuksesta mutta ennen kaikkea kasvatuksesta vastaavana ministerinä haluan kysyä teiltä: mitä ajattelette näistä viime päivien rasismikohuista, joita valitettavasti teidän hallituskauden aikana on ollut useita? Kysyn tämän vilpittömästi, koska monet opettajat kysyvät meiltä: miten minä voin opettaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, kun tämän maan ylimmät päättäjät käyttävät rasistista kieltä? Mitä vastaatte näille opettajille?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

10.28 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sen verran on tässä joulumieltä, että nyt keskityn pelkästään positiiviseen, mitä hallitus on saanut aikaiseksi:

Tosi hieno asia on, että te satsasitte ihan hallitusohjelmakirjausten kautta peruskouluun ja esimerkiksi oppimisen tukeen. Sitä on uudistettu juuri hyvällä tavalla, ja se, että luku-, kirjoitus- ja matematiikkatunteja myös lisättiin tuntikehykseen, oli hyvä asia.

Kännykkäkielto oli myös hieno juttu. Siihen toki olisi hyvä saada vielä välitunneilla kiellettyä ja sitten toiselle asteelle myös kielto.

Sitten tervahdin suurella ilolla tätä, että harrastamisen Suomen mallia jatketaan. Toki on tosi tärkeätä, että se saadaan vakiinnutettua ja nämä hyvät käytännöt levitettyä sitten ympäri Suomen, koska vähän se toteutus vaihtelee siellä kunnittain.

Näitähän on niin paljon, että en ehdi kaikkia luetella, mutta muun muassa tki-panostukset, LUMI ja tekoälytehdas ja kvanttietokone. — Jatkan vielä seuraavassa näitä hyviä asioita. [Jenna Simula: Kiitos!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

10.30 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy kuitenkin tässä joulun allakin penätä lisää kunnianhimoa koulutukseen. Koko hallituskauden ajalta näyttää siltä, että koulutuksen reaalin rahoitus vähenee puoli miljardia euroa. Ensivuoden osalta olisi ollut tärkeää perua esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen, korkeakouluhin ja kuntien valtionosuuksiin kohdistuneet leikkaukset. Itse ajattelen niin, että ei Suomen talous koulutusleikkauksin nouse. Me tarvitaan sitä osaamista. Se on Suomen voimavara.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi, kuten moni muukin taho, totesi lausunnoissa, että ammatillisessa koulutuksessa opiskelijat eivät saa tarpeeksi lähiopetusta, tarvitsemaansa ohjausta ja tukea. Haluaisin kysyä hallitukselta: oletteko harkinneet tätä lähiopetuksen tuntimäärän nostamista oppivelvollisten osalta 18 tuntiin per opintopiste nykyisestä 12 tunnin minimistä, joka on todella pieni määrä, jos ajattelette nuoria teinejä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

10.31 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Peruskoulu muodostaa koko koulutusjärjestelmän perustan, ja sen vahvistamiseen panostetaan määrätietoisesti. Perusopetuksen rahoitus kasvaa myös tulevana vuonna, ja kauden aikana yhteensä 200 miljoonaa euroa.

Kuluvan kauden aikana peruskoulua on lisäksi uudistettu tavoilla, jotka ovat palauttaneet työrauhan kouluihin. Yksi keskeinen on kännykkäkielto, joka on rauhoittanut opetustilanteita. Lainsäädäntö mahdollistaa myös kännyköiden käytön rajoittamisen välitunneilla, ja pidän tärkeänä, että kunnat hyödyntävät tätä mahdollisuutta. Näin ei kuitenkaan kaikkialla ole, joten, opetusministeri, kysyisin: tuottehan te vielä tämän kauden aikana lainsäädännön, missä kielletään kännyköiden käyttö myös välitunneilla? Tällä hetkellä lainsäädäntö ei ole yhdenvertainen.

Puhemies! Jokaisella koulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustaidot, ja siksi lopetamme säälivitosten antamisen. Kysyisin teiltä: onhan lainsäädäntö, jonka tuote keväällä, tarpeeksi velvoittavaa, jotta todellakin jokainen peruskoulusta valmistuva osaa lukea, laskea ja kirjoittaa?

Näin joulun alla, arvoisa puhemies, jos voisin yhden pyynnön tehdä, se olisi se, että seuraavan edustaja Kososen puheenvuoron pituus olisi kolme minuuttia. [Naurua — Antti Kurvinen: Ottakaa, perussuomalaiset, opiksi!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kilpi.

10.32 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heti alkuun pitää tässä nyt kiittää vielä kerran siitä, että nuo elokuva-alan sopeutukset peruttiin. Se oli äärimmäisen hyvä, tarpeellinen ja perusteltu päätös ja alalle kriittinen asia. Kyllä se niin on, että suomalaiset haluavat nähdä suomalaisia elokuvia ja suomalaisia tarinoita ja suomalainen elokuva kiinnostaa, eli tämä oli erinomaisen tärkeätä.

Tätä kautta menenkin sitten oikeastaan tuohon av-alaan: Siellähän on menossa valtavan iso murros. Käytännössä kaikki muuttuu — se, miten tuotantoja rahoitetaan, miten niitä tuotetaan, miten niitä levitetään ja käytetään — ja tässä yhtä aikaa on olemassa mahdollisuuksia mutta myöskin uhkia. Haluaisinkin ministeriltä kysyä: onko nyt niin, että siinä roolissa, mikä yhteiskunnalla tässä asiassa on, asiat on otettu huomioon ja tällainen valtava murros on otettu huomioon niin, että meillä kaikki järjestelmät sieltä Business Finlandista asti koulutukseen ja rahoitusmekanismeihin asti ovat ajan tasalla, niin että voitaisiin nämä mahdollisuudet hyödyntää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

10.33 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikkumattomuus on yksi suurimmista kansanterveydellisistä ja kansantaloudellisistakin haasteistamme nyt ja tulevaisuudessa. Siksikin on varsin valitettavaa, että hallituspohjasta toiseen ja kausista toiseen tätä valtavaa ongelmaa koetetaan taklata parin promillen osuudella valtion budjetista, kun samaan aikaan sitten sosiaali- ja terveystalouden menoihin käytetään se kolmasosa valtion budjetista.

No, on totta, että kunnat tietysti kantavat ison osan vastuuta tästä, ja yhdyn niihin kiitoksiin, miten tämä hallitus on liikunnassa pystynyt tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa budjetin ikään kuin pitämään samalla ja jopa vähän lisäämään, mutta yhdestä asiasta, tästä liikuntapaikkarakentamisen leikkaamisesta, olisin kysynyt: onko tehty arviota siitä, moniko kunnallinen liikuntapaikkarakentamisen hanke nyt tämän leikkauksen johdosta peruuntuu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

10.35 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeistohallituksen politiikan tulokset näkyvät: työttömyys lisääntyy, koulutuksen rahoitusta leikataan ja lapsiperheiden köyhyys lisääntyy. Mikä on hallituksen visio Suomelle? Toivoisin, että me kaikki tässä salissa jakaisimme yhteisen tavoitteen toimia rasismia vastaan, yhdenvertaisuuden puolesta ja koulutustason nostamisen puolesta. Mutta korkeakoulutettujen määrän kasvattaminen on teidän tavoitteenne, ja samaan aikaan te leikkaatte korkeakoulujen perusrahoitusta. Kaikilta koulutusasteilta on leikattu, ammattikoulutuksesta on leikattu, siellä lähiopetuksen määrä on surullisella tasolla, kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia te leikkaatte. Mitä te sanotte, arvoisat ministerit, niille kuntapäätäjille, jotka joutuvat tekemään konkreettisesti, oikeasti ne valinnat kunnissa: mistä peruspalveluista leikataan, varhaiskasvatuksesta, peruskouluista, ammattikoulutuksen rahoituksesta, kirjastolta, liikuntapalveluista vai kulttuurista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergqvist.

10.36 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! I många andra länder finns det olika modeller med en helhetsskola. Det här finns i Tyskland, Frankrike, Spanien, Kanada, Storbritannien, bara för att nämna några. Här är tanken att man binder ihop undervisning, kultur, konst och idrott under ett och samma tak.

Arvoisa puhemies! Tiedetään, että monet lapset jäävät yksin kotiin koulupäivän jälkeen. Silloin tiedetään myös, että he varmasti käyttävät aika paljon ruutuaikaa, mutta jotkut lapset voivat myös hengailla jossain kaupungilla, ja voi olla vaara, että he joutuvat väärään piiriin, ja sitä kautta voi olla, että he keksivät jotain ihan muuta kuin mitä heidän pitäisi.

Meidän pitäisi luoda turvalliset ja hyvät puitteet meidän lapsille ja nuorille. Tiedetään myös, että monet maaseudun lapset eivät välttämättä pysty osallistumaan harrastamisen Suomen malliin sen takia, että koulukyyti lähtee, kun koulupäivä loppuu. Siksi, arvoisa opetusministeri, kysyn: voidaanko myös Suomessa kehittää pilottimalli kokonaiskoulupäivästä [Puhemies koputtaa] niin, että aidosti pidetään huolta kaikista lapsista?

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutin mittaisia puheenvuoroja, kiitos. — Seuraavaksi edustaja Eloranta.

10.37 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuuden ratkaisee koulutus, lapset ja nuoret. Siksi on syvästi ristiriitaista, että hallitus puhuu osaamisesta mutta jatkaa samaan aikaan koulutusleikkauksia kaikilla asteilla. Perusopetuksesta varhaiskasvatukseen, ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluihin resurssit kiristyvät, kuntien rahoitusta heikennetään ja perheiden maksuja nostetaan. Tämä ei oikein ole mitään sivistyspolitiikkaa vaan lyhytnäköistä säästämistä.

Täydentävässä budjetissa siirretään leikkauksia taskusta toiseen. Vaikka jotain lisäyksiä tehdään, niin kokonaislinja on kuitenkin selvästi leikkaava. Erityisesti korkeakoulutukseen kohdistuvat yli 50 miljoonan euron säästöt vaarantavat osaamistason ja tutkimuksen.

Meillä SDP:ssä vaihtoehto on selvä: me panostaisimme varhaiskasvatukseen alentamalla maksuja, vahvistaisimme kuntien peruspalveluita, juuri sitä peruskoulua, ja turvaisimme ammatillisen koulutuksen sekä korkeakoulujen rahoituksen. Koulutus ei ole menoerä vaan investointi kasvuun, työllisyyteen ja luottamukseen, jota me juuri niin kipeästi tarvitsemme. Ilman osaamista ei ole kestävää taloutta eikä reilua tulevaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

10.38 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille esityksestä ja hyvästä työstä, jota teette suomalaisen koulutuksen eteen. Vaikka julkinen talous on tiukilla, on hienoa, että edelleen jatketaan panostuksia niin koulutukseen, osaamiseen kuin tutkimukseen. Nämä ovat satsauksia niin yksilöiden hyvinvointiin kuin koko yhteiskunnan menestymiseen ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokoomuksen tavoite on, että jokainen lapsi ja nuori saa tarvittavat perustiedot ja taidot sekä harrastuksen. Rahoitusta onkin budjetoitu nyt yli 900 miljoonaa euroa, ja perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen osoitetaan 50 miljoonaa euroa lisää vuodelle 2026, jossa oppimisen tuki on keskiössä. Kysyisin: miten voimme tukea myös hyvin pärjääviä lapsia nousemaan seuraavalle tasolle siinä omalla koulupolullaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Tanus.

10.39 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministereille hyvistä alustuksista. Kaksi vuotta esiopetuksen pilottia meillä oli jo käynnissä, ja siihen liittyi myös näiden oppilaiden seuranta kolmannella ja viidennellä luokalla. Kysyisin: ollaanko sitä toteuttamassa? Nuo oppilaat alkavat olla jo siinä iässä, että seuranta olisi käsilä.

Ikäluokat pienenevät, pätevistä opettajista on pulaa, mutta meillä ei oikein ole tietoa siitä, ketkä meidän lapsia opettavat. Se on hyvin tällä tavalla hajanaista se tieto tuolla kunnissa. Opettajarekisteri olisi yksi ratkaisu tähän asiaan, ja kysyisinkin, olisiko se tulossa.

Sitten näin joulun alla on pakko kysyä: On tärkeää, että yleissivistyksellisesti kouluissa opetetaan myös joulun ja juhlinnan perimmäinen alku ja syy ja että se saa ja sen tulee näkyä myös joulujuhlissa, muuten nuo juhlat jäävät aika torsoiksi. Monissa kouluissa kuitenkin arkaillaan, ja kysyisinkin: onko kouluihin selkeytetty, että koko joulun skaala, myös joulun sanoma, saa näkyä ja sen tulee näkyä myös joulujuhlissa?

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

10.40 **Pia Hiltunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille, että on pyritty huolehtimaan sivistyksestä ja koulutuksesta myös näin taloudellisesti haastavina aikoina. Kuitenkin valtionosuuksien laskut näkyvät suoraan kunnissa, koulutuksessa ja ennen kaikkea oppimisen tuen käytäntöönpanossa, ja siellä ollaan hyvin haastavissa tilanteissa.

Lisäksi tällä kaudella on kuitenkin tehty myös leikkauksia toiselle asteelle ja korkeakouluihin. Haluankin muistuttaa siitä, että tki-panostuksetkaan eivät tuota toivottua tulosta, jos perusosaaminen ei ole riittävää, ja siksi näen, että varhaiskasvatuksesta korkeakouluun täytyy huolehtia siitä osaamisesta ja tarpeellisista perustaidoista. Näin me voidaan myös huolehtia siitä, että työelämässä on ihmisillä, työntekijöillä, riittävät taidot ja työelämä on sujuvaa ja reilua.

Kiinnitän oikeastaan huomiota siihen, että myös nuorten tulevaisuususkon on romahtanut 20 prosenttia. Siihen varmasti vaikuttaa myös taloudellinen vakaus. On arvioitu, että opiskelijoilla on noin 40 000 euroa velkaa valmistuttuaan. Millä tavalla te puututte tähän nuorten tulevaisuususkon vahvistamiseen? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Castrén.

10.42 **Maaret Castrén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa varmistaa, että jokainen lapsi ja nuori saa vahvan perustan oppimiselle ja mahdollisuuden vähintään yhteen harrastukseen. Neljän erilaisen oppijan yksinhuoltajaäitinä pidän erityisen hienona oppimisen tuen uudistusta. Tämän ja harrastamisen Suomen mallin pysyvä rahoitus on tästä konkreettinen esimerkki, samoin kännykkäkielto. Lisäksi lausuntokierrokselle on lähtenyt osaamistakuu ja yhtenäiset käytännöt, joilla varmistetaan, että jokainen nuori hallitsee jatko-opintoihin tarvittavat perustaidot.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen kohdennetaan ensi vuonna yli 900 miljoonaa euroa, ja näistä 50 miljoonan euron lisäys vahvistaa oppimisen tukea ja nostaa yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen täyteen tasoon. Panostamme myös lukutaidon edistämiseen, ja toivonkin, että edustaja Sarkomaan toiveet toteutuvat. Ratkomme varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaa täydennyskoulutuksella. On välttämätöntä, että koulutukseen ja perustaitoihin panostetaan myös silloin, kun julkista taloutta joudutaan sopeuttamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

10.43 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministereille esittelyistä ja yhteistyöstä vuoden varrella. — Aluksi tähän ammatillisen koulutuksen lähiopetukseen: Siitä tulee paljon palautetta opiskelijoilta ja huoltajilta, ja hallitusohjelmassa on tämä kirjaus, että hallitus turvaa lähiopetuksen määrän ammatilliseen. Onko tulossa nyt muutosta tähän nykyiseen tasoon, vai onko tämän nykyisen tason turvaaminen riittävää?

Sitten tähän liikunta-asiaan liittyen: Saatiin Move-tuloksia, ja ne ovat menossa hieman parempaan suuntaan, ja ollaan siitä koronakuopasta nousemassa. Se on hyvä asia, ja siitä kiitokset tietysti kaikille ammattilaisille kouluissa ja seuroissa, jotka tekevät liikunnan pa-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

rissa työtä. Mutta toki parannettavaa riittää. Meillä on edelleen tosi iso osa lapsista ja nuorista toimintakyvyn kannalta liian heikossa kunnossa, ja eroja on sukupuolten välillä ja asuinpaikan mukaan. Erittäin hienoa, että tähän harrastamisen Suomen malliin satsataan. Myöskin tämä kirjaus liikunnallisen elämäntavan lisäämisestä perusopetukseen on erittäin hyvä, mutta peräänkuulutan nyt sitä, että yhdessä huolehditaan, että se konkretisoituu koulussa toiminnaksi eikä jää vain niin sanotusti kuolleeksi kirjaukseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

10.44 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Uusimaa tarvitsee lisää korkeakoulupaikkoja. Uudellamaalla ja varsinkin Helsingin seudulla on vähiten korkeakoulupaikkoja suhteessa toiselta asteelta valmistuviin oppilaisiin. Tämä ei ole oikein. Uusimaa on Suomen talouden veturi, ja Helsingin seudulle muuttaa tämän kuu-kauden aikana 700 000. asukas. Täällä tarvitaan valtavasti niitä korkeakoulupaikkoja. Täällä on myös kolmannes koko maan työpaikoista, ja Uusimaa ei pysty toteuttamaan omaa tehtäväänsä Suomen talouden veturina, mikäli tänne ei tulla panostamaan merkittävästi lisää.

Sitten ehkä pakko sanoa vielä tähän, kun täällä kokoomuksen puolelta tuhistaan, kun salissa puhutaan rasismista, että varmasti se saattaa ärsyttää, että täällä puhutaan rasismista, mutta kyllä meitä ruskeita ja mustia suomalaisia ärsyttää vielä enemmän se rasismi, mitä täällä harjoitetaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

10.45 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikeassa taloustilanteessa hallitus panostaa koulutukseen ja tutkimukseen merkittävästi. OKM:n pääluokan budjetti on noin yhdeksän miljardia euroa, ja kasvua edellisvuoteen tulee olemaan noin 500 miljoonaa, joka on lähes kuusi prosenttia, eli merkittävä satsaus vaikeassa tilanteessa.

Haluan kuitenkin nostaa esille myös taiteen ja kulttuurin osan, eli taiteen ja kulttuurin määrärahoihin ehdotetaan tulevalle vuodelle 557:ää miljoonaa euroa, joka on onneksi noin 19 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisellä vuodella. Taide ja kulttuuri on tärkeä kasvuala, joka tuo hyvinvointia Suomeen myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

10.46 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Under den här perioden satsar regeringen en hel del på baskunskaperna läsa, skriva och räkna, och vi lyfte fram läskunskap som en väldigt viktig del. Till det här hör också stödet för lärande, och vi har en full budgetering kring stödet för lärande under den här perioden — fina satsningar av regeringen här.

Koskien oppimisen tukea tässä on hyviä panostuksia siihen, ja ne ovat todella tarpeellisia. Kysyisin tässä vaiheessa ministeriltä, miten tämä ensimmäinen puoli vuotta on tässä lähtenyt käyntiin sen suhteen. Ja koskien tätä liikkumattomuutta tai liikunnallista elämäntapaa, josta puhuttiin tässä aikaisemmin, tämä liikkumattomuushan on tikittävä pommi.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Mutta just tästä harrastamisen Suomen mallista: todella hieno asia, että siihen panostetaan. Mutta miten saadaan mukaan ne, joita on todella vaikeaa saada mukaan tähän toimintaan? Yleensä se menee niin, että ne, jotka ovat aktiivisia seuroissa, ovat aktiivisia myös harrastamisen Suomen mallissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari.

10.47 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella hienoa, että lisäämme panostuksia oppimisen tukeen. Lukeminen on avain kaikkeen, mutta meillä on myös paljon lukihäiriöisiä lapsia, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea. Jokainen lapsi on yksilö.

Yritykset kertovat, että on vaikea saada osaavaa työvoimaa. Yrityksistä tulee viestiä, että heille tulee töihin insinöörejä, jotka eivät osaa käyttää akkuporakonetta. Kyllä me tarvitsemme enemmän ihmisiä, jotka osaavat tehdä muutakin kuin ajatella. Jos saisin esittää toiveen, niin teknistä työtä lisättäisiin peruskouluun. Myös ammattikoulun tasoa ja arvoista tulee nostaa. [Välihuutoja vasemmalta] Me tarvitsemme ehdottomasti porvareita, mutta me tarvitsemme enemmän myös sorvareita. Meidän yritykset toivovat sitä, että meidän ammatillinen koulu olisi houkutteleva jatkossa. Siksi esitän tällaisen toiveen, olisiko mahdollista tosiaan lisätä teknistä työtä kouluihin, koska tällä tavalla luodaan se siemen ja se oppiminen ja se halu myös hakeutua ammatilliseen koulutukseen myöhemmin. [Eveliina Heinäluoma: Voi, kun olisi vaikutusvaltaa!]

10.48 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lukutaitoon satsaaminen on hyvin tärkeää. Meillä oli juuri tuossa kirjallisuuskummien tapaaminen, ja siellä todella nousivat esiin nämä lainauskorvaukset. Silloin kymmenen vuotta sitten ne taisteltiin pohjoismaiselle tasolle, mutta valitettavasti ne ovat jälleen siitä jääneet. Samoin tämä Celia-äänikirja-asia — toivon, että ministeri näitä vie eteenpäin.

Toiseksi haluaisin nostaa lastenkulttuurin. Nimittäin ihan hetki sitten meille sähköpostiin tuli Lastenkulttuuriliitolta terveisiä tulevaisuuteen, ja siellä mainittiin muun muassa Taidetestaajat, jonka rahoitus on vaarassa, mikäli valtio ei tule tähän apuihin. Minusta on hyvin tärkeää, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus kulkea kulttuurin kanssa käsi kädessä jo varhaisesta elämästään asti, ja siksi toivon kovasti, että myös tähän asiaan saadaan edistystä.

Kaikkiaan, puhemies, kulttuuriin satsaaminen kannattaa. Se tuo kasvua ja työtä, ja siksi haluan kyllä alleviivata, että taloudellisestikin vaikeina aikoina on viisasta pitää tavoitteena sitä kulttuuribudjetin prosenttia. Me olemme sosiaalidemokraatteina siihen sitoutuneet ja haluamme tätä edistää, koska tätä kautta syntyy kasvua, tätä kautta syntyy työtä ja varmasti myös uutta vaurautta yhteiskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

10.50 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa syntyi viime vuonna 43 000 vauvaa, ja kevään yhteishaussa meillä oli täytettävänä 55 000 korkeakoulujen aloituspaikkaa. Tästä voimme päätellä, että lähivuosina meillä tulee olemaan todella iso rakennemuutos edessä meidän koulutusjärjestelmässämme ja tietenkin jo alemmilla koulutusasteilla ennen korkeakouluja.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Meillä on mielestäni ihan oikea — hallitus ymmärtääkseni tämän myös jakaa — tavoite nostaa suomalaisten korkeakoulutusastetta. Esitänkin hallitukselle ja pohdittavaksi sen kysymyksen, tulisiko meidän uudistaa korkeakoulujen valintajärjestelmää. Nykyäänhän meillä nuorten ihmisten energia kuluu siihen, että osallistutaan vuosia korkeakouluvalintoihin. Tulisiko meidän edetä nyt, kun ikäluokat pienenevät, kohti eurooppalaista järjestelmää, jossa korkeakouluihin päästäisiin sisälle ilman valintakokeita tai ilman nykyisen kaltaista menettelyä ja tällä tavalla nostettaisiin meidän koulutusastetta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

10.51 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministereille ja hallitukselle siitä, että koulutuksen, sivistyksen, tutkimuksen ja tieteen supervoima ymmärretään, ja sitä edistetään. Hallitus satsaa perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen, osaamisen tason nostamiseen, mikä on erinomainen asia, myös kännykkäkielto on täällä noussut jo useamman kerran esille. Varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaan lisätään rahoitusta koulutuksen lisäämiseksi. Lukutaito-ohjelma, kansallinen lukutaitostrategia, kaikki ovat tärkeitä asioita meidän perusosaamisen parantamiseksi.

Kysyisin itse asiassa tästä S2-opetuksesta, johon on lisätty myös rahoitusta ja on haluttu nimenomaan sen vaikuttavuutta parantaa: millä tavalla tämä asia etenee, ja millä tavalla on ajateltu nyt sitä vaikuttavuutta seurattavan, ja minkälaista ohjausta kunnat ovat tähän saaneet?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

10.52 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosissaan meillä on ongelma, josta puhutaan paljon mutta tehdään kovin vähän, eli tämä liikkumattomuuden korjaaminen. Liikunnan rahoitus on alle kaksi prosenttia tämän hallinnon kokonaisbudjetista, joka on 8,9 miljardia, ja samalla siitä 8,9 miljardista liikunnan arvioitu yhteiskunnallinen hintalappu on puolet. Tämä ei tosissaan ole vain tämän hallituksen synty vaan myös edellisten. Toki tämä hallitus on leikannut pyöräilystä, on leikannut liikunta-paikkarahoitamisesta, mutta koska rahaa tuskin tulee enää lisää, ja sitä on hassattu väärin menokohteisiin, niin kysyn nyt liikuntaministeriltä: Onko teillä jotain tavoitetta uudistaa tätä liikunnan kokonaisuutta, sen rahoitusta, avustuksia tai ylipäätään painotuksia, koska jos tämä näin jatkuu, niin emme me sitä muutosta saa aikaiseksi, mitä me tavoittelemme?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään vielä muutama, ja sitten ministereille vastauspuheenvuorot noin kello 11 tienoilla. — Edustaja Perholehto.

10.53 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille esittelyistä. — Haluaisin itse jatkaa myös tästä ammatillisen koulutuksen tilanteesta, jonka moni kollega täällä on esiin jo ansiokkaasti nostanut. Ensinnä ehkä kiinnitän huomiota siihen, että kyllähän viimeksi, kun hieman vastaavan kaltainen oikeistohallitus oli Suomessa vallassa, toteutettiin historiallisen suuret koulutusleikkaukset samaan aikaan, kun toteutettiin ammatillisen koulutuksen reformi. Se osaltaan johti siihen, että kun samaan aikaan, kun olisi pitänyt kyetä vahvistamaan opiskelijoiden yksilöllistä tukea, rahoitus väheni, niin se päinvastoin siellä romuttui. Ja kyllä valitettavasti on niin, että ne leikka-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

ukset, joita yhä edelleen ammatilliseen koulutukseen tällä hallituskaudella on päätetty toteuttaa ja jatkaa yhdistettynä esimerkiksi aikuiskoulutustuen leikkaamiseen, tulevat vaikeuttamaan sitä tavoitetta, että nuori — kuitenkin esimerkiksi joka toinen nuori edelleen Suomessa valitsee ammatillisen koulutuksen — voisi luottaa, että saa laadukasta lähiopeutusta. Kysyisin: millä aikataululla voidaan odottaa, että tämä suunta siitä, että rahoitusta vain karsitaan, kääntyisi toiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

10.55 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maanantaina julkaistiin Eurostatin tutkimus siitä, kuinka moni Euroopan unionin jäsenmaiden 15—34-vuotias on keskeyttänyt virallisen koulutuksen tai harjoittelun. Hollanti oli siellä kärjessä, Tanska, Luxemburg, Viro siinä ja Suomi heti viidentenä. Keskeyttämisprosentti on meillä 22, kun se on Euroopan unionissa keskimäärin 14. Monissa maissa liikutaan alle kymmenessä. Kysymys: mitä toimenpiteitä olisi mahdollista tehdä, jotta näitä keskeyttämisistä saataisiin alaspäin? Tämä on aika huolestuttava kehitys monella tapaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen poissa. Jos saa pyytää, että aina, jos lähdette pois täältä, otatte sitten pois myöskin teidän varauksenne, niin että ei turhaan käytetä aikaa siihen. — Edustaja Väyrynen.

10.56 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jatkan tätä liikuntateemaa, mitä tässä useampi edustaja on ansiokkaasti avannut. Kiitokset tietenkin tästä liikunnallisen aktiivisuuden lisäämisestä, kuten Liikkuva koulu mutta etenkin harrastamisen Suomen malli, minkä suuri ihailija olen ollut. Olen ilolla nähnyt sen, että Move-tulokset rupeavat paranemaan, ja itse asiassa varusmiehilläkin rupeavat tulokset hyljälleen paranemaan, ja siinä mielessä näyttää, että aallonpohja on ohitettu. Olisi mielenkiintoista tietää, onko tämä harrastamisen Suomen malli, joka jonkun aikaa on jo ollut olemassa, tässä jopa osatekijänä. Hyvä joka tapauksessa, että tulokset paranevat.

Mutta oikeastaan siihen, mihin edustaja Siponen viittasi, että mitä voitaisiin tehdä vielä enemmän, ja siihen, mihin ainakin Ollikainen viittasi, että tietyllä tavalla tämä vielä jakautuu, että osa on aktiivisempia ja osa ei. Eli pystytäänkö koululiikunnasta itsestään tekemään vielä jollakin lailla houkuttelevampaa? Kun me tiedetään vuosien varrelta, että jokaisella meillä on omat traumamme koululiikunnasta, niin voidaanko me jollakin lailla lisätä valinnaisuutta ikään kuin tavoitteellisen urheilun ja liikunnallisen elämäntavan välillä heti ala-asteella?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Rasin kangas, ja sen jälkeen ministereille puheenvuorot.

10.57 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies, arvoisat ministerit! Kiitos monista lakiuudistuksista, mitä kouluihin on saatu. Yksi merkittävä näistä työrauhan kannalta on kännykkäkielto kouluissa. Peruskoulu on kaiken oppimisen perusta, ja siihen tulee panostaa, kuten hallitus on tällä kaudella vaikeassa taloudellisessa tilanteessa tehnytkin: perusopetukseen 200 miljoonaa euroa lisää hallituskauden aikana. Perustaidot on saatava kaikille, jotka peruskoulusta valmistuvat. Siksi tuleva lainsä-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

däntö oppimistakuusta tulee todella tarpeeseen ja antaa samalla paremmat valmiudet toisen asteen opintoihin.

Samaan aikaan olen hieman huolissani oppimisen tuen toteutuksesta kunnissa. Rahaa kunnille on tullut lisää, ja ainakin asuinkunnassani Oulussa virkamiessuunnitelmat tukea tarvitsevien osalta eivät tietyiltä osin vastaa täällä yhdessä tehtyä mietintöä. Tästä asiasta toki valtuustossa päätämme, mutta voisin kysyä opetusministeriltä, miten varmistetaan, että oppimisen tuen lisäresurssit kunnissa kohdistetaan juuri sinne oppimisen tukeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt sitten ministerit. Enintään viisi minuuttia kaikille teille, eikä tarvitse käyttää kokonaista. — Adlercreutz.

10.58 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Kiitoksia, ärade talman, arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä. — Ensinnäkin ehkä isosta kuvasta, opetuksen rahoituksesta: Pidän kyllä merkittävänä, että tilanteessa, jossa ollaan jouduttu tekemään sopeuttamispäätöksiä noin kymmenen miljardin edestä, peruskoulua vahvistetaan vuositasolla 200 miljoonalla, t&k-menoja lisätään joka vuosi merkittävästi, vahvistetaan perustaitojen oppimista, oppimisen tukea ja tuodaan työrauhaa kouluun. Siis tilanteessa, jossa meillä on tällaiset sopeutuspaineeet, jossa puolustusmenot kasvavat, jossa sotekenttä vielä on isossa muutoksessa, niin voi kyllä minun mielestäni hyvin puhua siitä, että tämä on arvovalinta ja että opetus on erityisasemassa.

Seuraavaa kautta ajatellen kaikki täällä olevat ovat sitoutuneet EU:n vaatimuksiin, mikä tarkoittaa vielä kiristyvää taloutta. Jokaisella tulee olemaan kyllä haastetta ihan kerrassaan näidenkin panostusten turvaamisessa. [Inka Hopsu: Se on prioriteetti!] — Kyllä, Exceltaulukossa kun on kasvavia kuluja ja kokonaismenosopeutustarve, niin on kyllä saavutus, että ollaan voitu vahvistaa tiettyjä osia meidän koulutussektoristakin näin merkittävästi.

Edustaja Haatainen kysyi yhdenvertaisuudesta. Yhdenvertaisuusvelvoite ei ole hävinnyt mihinkään varhaiskasvatuksesta, ollaan poistettu byrokratiaa, ollaan katsottu, että paikkakohtaista suunnitelmaa ei tarvita, se tehdään kuntatasolla, mutta yhtä lailla se tietenkin sitoo paikallisesti. Se on aivan yhtä tärkeässä asemassa kuin aikaisemmin. Itse asiassa koko opetuspolulle ollaan myöskin siinä määrin vahvistettu tätä, että yhdenvertaisuuden kehittämissuunnitelmaa jalkautetaan. Siinä koulutetaan opettajia, tuodaan käytänteitä kouluun, arkeen. Ollaan nähty tämän tarve, ja siksi tätä vahvistetaan.

Kysyttiin myöskin viime viikon aikana velloneesta keskustelusta. Kun käyn koulussa, niin ilokseni huomaan, että oppilaat ovat hyvinkin huomaavaisia toisiaan kohtaan. Minulla on sellainen tunne, että yhdenvertaisuuden eetos siellä on sisäistetty varsin hyvin, ja siinä tilanteessa on tietenkin äärimmäisen valitettavaa, että kouluissa tai ruokapöytien ympärillä joudutaan selittämään lapsille, miksi sitten aikuiset käyttäytyvät tällä tavalla, miksi sitten eduskunnassa käyttäydytään tällä tavalla, ja se ei ole tälle talolle, meille, millään tavalla kunniaksi. Sellaista keskustelua ei todellakaan tänä päivänä pitäisi joutua käymään eikä Suomen puolesta asioita tietenkään myöskään selittämään ulkomaille. Rasistinen käytös on aina äärimmäisen tuomittavaa. Sillä ei tulisi olla mitään sijaa missään. Ja vaikka ei itse sitä ymmärtäisi, niin se, että jokin teko loukkaa satoja miljoonia ihmisiä, kyllä kertoo siitä, mistä on kyse, ja silloin sekin viesti kuuluu ottaa vakavasti.

Oppimisen tuesta on kysytty, miten sitä on otettu vastaan. Muutos on aina haastava, mutta palaute on pääosin ollut positiivista. On ollut haasteita kirjaamisten suhteen. Eri kun-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

nissa on vaadittu hieman erilaisia asioita. Ollaan pyritty Opetushallituksen suunnasta ohjaamaan käytänteitä niin, että asiat lähtisivät oikeille urille, ja minusta tuntuu siltä, että ollaan menossa hyvin tässä eteenpäin. On huomattava, että vaikka meillä periaatteessa on yleiskatteellista rahoitusta, niin tässähän on aika tiukkoja muuttujia, jotka käytännössä pakottavat niiden määrärahojen ohjaamista ihan sinne pulpetille asti.

Edustaja Koponen kysyi kännykkäkiellosta. Siitä on tullut äärimmäisen hyvää palautetta. Muutos on ollut merkittävä hyvinkin lyhyessä ajassa. Me tehtiin se valinta, että kiellettiin ne tunneilta ja annettiin kouluille vapaus päättää välituntien tilanteesta, ja itse ajatellen, että se on keino sitouttaa oppilaat, sitouttaa vanhemmat, sitouttaa opettajat, käytännössä pakottaa heitä käymään keskustelua ja päätymään siihen omaan ratkaisuunsa. Sillä tavalla minun mielestäni voidaan pitää sitä joustavana ja hyvänä ratkaisuna. Mutta yhtä kaikki seuraamme tilannetta ihan niin kuin eduskunta edellyttää. Katsotaan, lähtevätkö todellisuudet erottumaan toisistaan. Lainsäädäntö on sikäli täysin yhdenvertainen, mutta seuraamme tilannetta. Mutta ilokseni olen huomannut kyllä, että monet kunnat ovat lähteneet käytännössä täyskieltoihin.

Toinen aste on sitten hieman eri asia. Siinä on osin aikuisiakin oppilaina, eli se on asia, joka pitää tarkasti harkita erikseen.

Oppimistakuu, osaamistakuu: Sillä pyritään selkeyttämään hyväksytyn ja hylätyn rajaa. Se on käytännössä yksi keino tarttua näihin armovitosiin, kuten tässä salissa esitettiin. Tiedämme, että sama osaaminen voi tarkoittaa yhdessä koulussa seiskaa, toisessa ysiä. [Puhemies koputtaa] Se ei ole hyväksyttävä tilanne. Tiedetään, että kymppien määrä on kasvanut, vaikka osaaminen ei niinkään. [Puhemies koputtaa] Tällä pyritään tarjoamaan osaltaan selkeämmät välineet opettajille helpottaa heidän työtään ja luomaan yhdenvertaisemat kriteerit osaamistasolle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Talvitie.

11.04 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Ihan alkuun omaltakin osaltani totean, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat suomalaisen yhteiskunnan kivijalka. Ne ovat myöskin vahvasti meidän perustuslaissa, ja se on kaikkien ymmärrettävä, ja ne on nähtävä kaikkialla. Sinänsä, kun ajatellaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, rasismille ei pidä olla sijaa meidän yhteiskunnassa, on kyse sitten korkeakouluista tai tästä salista.

Kysyttiin todella paljon koulutustason ja osaamistason nostosta ja muutamia kysymyksiä muun muassa kirja-alan selvityksestä. Aloitan siitä, edustaja Sarkomaa ja muutamat muut. On tullut myöskin eduskunnalta toimenpidealoite, joka oli laajasti allekirjoitettu. Osana kulttuuripoliittista selontekoa on tosiaan linjattu, että tehdään kirjallisuusalan selvitys. Saavutettavuuskirjasto Celian äänikirjatoiminta perustuu EU:n lukemisestedirektiiviin ja sen pohjalta säädettyihin tekijänoikeuslain säännöksiin. Komissio on vastikään julkaissut kauan odotetun arvionsa direktiivin soveltamisesta. Tarkoitus on, että sitä tullaan käsittelemään siinä kirja-alan selvityksessä, koska nyt, kun komission näkökulmassa ei otettu selvää linjausta siihen, että nämä korvaukset voisivat perustua siihen direktiiviin, niin myöskin sitä täytyy sitten katsoa, voidaanko tällaisia korvauksia tehdä pelkästään ministeriön päätöksellä vai tarvitseeko meillä olla lainsäädäntöä näitten korvausten pohjalla. Myöskin tätä on nyt sitten tarkoitus selvittää tässä kirja-alan selvityksessä.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Sitten useampi edustaja otti esiin koulutustason noston ja osaamisen kaikinensa, muun muassa Hopsu, Lohikoski, Eloranta, myöskin Honkonen siihen viittasi, ja sitten korkeakoulupaikoista oli edustaja Diarralla. Todellakin koko sali jakaa tämän koulutus- ja osaamistason noston, mutta tämä on suoraan sanottuna sellainen asia, josta itse olen ollut järkyttynyt, kun olen alkuvuonna käynyt sitä dataa läpi. Jos mietitään, niin viime kaudella lisättiin yli kymmenen- ja puolituhatta aloituspaikkaa. Ja mikä oli meidän vuoden 23 tilanne? Vuonna 23 kirjoittaneista lukiolaisista alle 35 prosenttia pääsi korkeakoulutukseen. Yli 20 000 vuonna 23 kirjoittanutta ylioppilasta ei päässyt sinä syksynä korkeakoulupaikkaan, ja tätä on parilta aikaisemmalta vuodelta vielä vahvemmin.

Eli meillä on kymmenientuhansien nuorten hakijasuma ja toisaalta tietyllä tavalla myöskin hakijapaine. Ja vuoden 23 syksyllä joka neljännellä korkeakoulupaikan aloittaneella oli jo tutkinto tai hänellä oli toinen korkeakoulupaikka. Eli se, että me lisäämme vain aloituspaikkoja, ei ratkaise tätä ongelmaa. Jos me teemme vain sen, niin se koulutus kasaantuu, ja vuoden 23 tilasto kertoo, että 39,1 prosenttia meidän nuorista on korkeasti koulutettu, eli-kä me ollaan menty vähän taaksepäin. Ja jotta me nyt voidaan päästä, niin nyt kun me ollaan menty taaksepäin, niin meidän tilasto sanoo, että me ei voida saavuttaa vuonna 2030 sitä 50:tä prosenttia. Sen takia me tehdään nyt poikkeuksellisia toimia. Ensi vuoden alussa eduskuntaan tulee käsittelyyn yhden opiskelupaikan sääntö. Se sanoo sen, että ottaessaan aloituspaikan vastaan joutuu muista, edellisistä aktiivisista aloituspaikoista luopumaan.

Hakuja ja siirtoja edelleen tehdään. Niitä ovat myös korkeakoulut kehittäneet. Honkonen nosti nämä valintakokeet: Nyt ensimmäistä kertaa vuoden 25 keväällä oli näitä yhteisiä hakuja, ja korkeakoulut ovat tehneet niissä todella hyvää työtä. Eli ei ole laajoja kokonaisuuksia, joita pitäisi hallita valintakokeisiin, vaan on pienempiä kokonaisuuksia, joihin pitäisi hakea, ja yhdellä valintakokeella pystyy hakemaan ympäri Suomen ja alan osalta. Eli korkeakoulut ovat tehneet tosi hyvää työtä siirto- ja hakuvalinnoissa. Meillä ovat ensikertalaisuus pisteet ja monet muutkin edelleen voimassa, mutta ensi vuodelle maltillisesti kasvun aloille näitä aloituspaikkoja lisätään. Mutta niin kuin sanoin, sillä aloituspaikkojen lisäyksellä sitä ei ratkaista. Uudellemaalle on nyt tullut myöskin lääkkisen ja eläinlääkkisen ja ammattikorkeakoulun puolelle aloituspaikkoja, jotka ovat tulleet tänä vuonna, ja osa tulee ensi vuonna, eli-kä jonkin verran myöskin se Uudenmaan tilanne paranee. — Jatkan tästä sitten seuraavassa puheenvuorossa. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministerit tosiaan saavat vielä sitten puheenvuoron tuossa loppupuolella. — Nyt ministeri Poutala. — Ja nyt on V-painikenappula jo kiinni, mutta kaikki ne, jotka ovat tähän mennessä varanneet, saavat puheenvuoron vielä.

11.10 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan alkuun kiitos edustaja Kososelle, ja tässä vaiheessa jo kannatan edustaja Koposen ehdotusta tästä kolmen minuutin puheenvuorosta.

Se, mikä jäi itselleni mieleen, oli että harrastamisen Suomen mallin hyvät käytännöt on levitettävä. Tämä on varmasti semmoinen asia, mitä nyt jo tehdään, mutta minä uskon, että tähän voi myös panostaa. Lähdenkin selvittämään, miten tämä käytännössä toimii.

Edustaja Nikkanen näistä liikuntapaikkarahoitusten leikkaamisista kysyi, että kuinka moneen kohteeseen se vaikuttaa. Tässä nytten ainakin tänä vuonna on avustettu 88:aa kohdetta, ja arvioin, että ensi vuonna 65:tä. Mutta koska ennen tämän hallituskauden alkua ensi

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

vuoteen rahoitus on puolittunut, niin kyllähän todennäköisesti myöskin kohteet ovat puolittuneet. Kyllä se aika paljon menee niin. Toki kohteet ovat eri hintaisia, ja se voi vaikuttaa siihen, mutta valitettavasti iso määrä jää pois.

Sitten edustaja Bergqvistille: Tämä kokonaiskoulupäivä on minusta hyvä ajatus, ja oletekin pitänyt sitä esillä aikaisemminkin. Ehkä oman tonttini kautta nimenomaan nämä koulukyydit ja se, että ne olisivat aina sen harrastamisen Suomen mallin jälkeen, olisi todella tärkeä asia. Kun puhuin tästä viime viikolla tv:ssä, niin minulle tuli muutamia viestejä, että jossain päin Suomea jo tehdään näin, että ne on siirretty jo sinne. Tämä on ehkä yksi niistä hyvistä käytännöistä, mitä voisi myös siirtää joka ikiseen kuntaan.

Edustaja Hiltunen nosti erittäin tärkeän asian esille tästä tulevaisuuskosta. Tämä on omalla kohdallani, nuorison kohdalla semmoinen asia, mikä tulee tosi paljon esille, ja olen tosi huolestunut siitä. Tässähän tämmöinen asiantuntijaryhmä on tällä hetkellä tekemässä työtä tämän asian eteen, ja ensi vuoden alussa heiltä tulee toimenpide-ehdotuksia siitä, mitkä asiat voisivat tätä ratkaista. Yksi asia, mikä tässä varmasti näkyy, on se, että nuorten velkaantuminen on lisääntynyt nimenomaan tämän opintolainan takia. Ja yksi asia, mihin nytten tässä opintotukikokonaisuudistuksessa puututaan, on tämä alaikäisten velkaantuminen, jota pyritään rajoittamaan ja vähentämään.

Edustaja Siponen nosti tämän liikunnallisen elämäntavan tavoitteen, mikä nyt tulee sitten ensi syksynä ihan tavoitteeksi kouluihin, ja että mitä se konkreettisesti voisi tarkoittaa. Tämä on nimenomaan semmoinen asia, mitä tällä hetkellä pusketaan sinne päälle. Me pyritään nimenomaan täältä liikunnan puolelta varmistamaan, että siihen tulee oikeasti konkreettisia asioita ja että se ei ole vain kirjain jossain siellä kirjoituksessa. Ei oikeastaan tähän sen enempää sanomista, mutta tätä kovasti työtetään tällä hetkellä.

Edustaja Ollikainen kysyi hyvän kysymyksen, että miten tähän harrastamisen Suomen malliin saadaan myös ne mukaan, jotka eivät vielä liiku. Tässä on kyllä iloisia uutisia: Messäitiö teki tämmöisen selvityksen, ja sen selvityksen perusteella vähän vajaalla 20 prosentilla kaikista harrastamisen Suomen malliin osallistuvista lapsista tämä on heidän ensimmäinen harrastuksensa, ja suurin syy on taloudellinen, eli että tämä on ilmainen harrastus. Mutta tämän perusteella tämä itse asiassa tosi hyvin kerää niitä lapsia, jotka eivät vielä harrasta mitään. Eli minä näkisin, että tässä on onnistuttu. Se ei tarkoita sitä, että tätä ei voi vielä parantaa, mutta minä näen, että tämä on onnistuminen.

Edustaja Furuholm nosti tärkeän asian esille. Ihan alussa ehkä korjaan sen verran, että liikunnan budjetti on kaksi promillea eikä kaksi prosenttia koko rahoituksesta, [Timo Furuholmin välihuuto] se oli tässä kyllä, eli kaksi promillea on ainoastaan valtion budjetista kyllä. — Okei, käsitin väärin, pahoittelut. — Mutta onko tavoitteena uudistaa liikunnan rahoitusta tai painotusta, ja sitten nostitte esille, että nyt on leikattu paljon, muun muassa liikuntapaikoista miinus 15 miljoonaa euroa. Sanoisin sen verran, että minä näen, että me olemme edelleen liikuntabudjetissa itse asiassa plussalla. 15 miljoonaa euroa on nyt tämän koko hallituskauden aikana liikuntapaikkarakentamisesta leikattu, samaan aikaan harrastamisen Suomen malliin plus viisi miljoonaa euroa ja Suomi liikkeelle -rahoitusta koko hallituskaudella plus 80 miljoonaa euroa, mitkä nimenomaan pyrkivät koko kansan liikkumista parantamaan. Eli minä näen, että me ollaan edelleen plussalla, mutta ei se silti hyvä asia ole, että liikuntapaikkarakentamisesta on jouduttu leikkaamaan näin paljon. En uskalla sanoa, että tulee mitään tosi konkreettisia uudistuksia liikunnan rahoitukseen, sillä se on tietenkin aika säädeltyä myös, mutta kyllä sinne panostetaan.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Sitten edustaja Väyrynen nosti erittäin hienon, positiivisen asian näistä Move- ja varusmiesten tulosten paranemisesta, mikä on hienoa. Voisiko tämä HSM:n eli harrastamisen Suomen mallin toiminta jopa olla siihen vaikuttanut — varmasti on. Tämähän on käynnistynyt jo siellä viime hallituskauden aikana, ja kolme viime vuotta ovat sekä Move- että varusmiestulokset jo pikkuhiljaa menneet parempaan suuntaan, eli näillä voi olla tietenkin vaikutusta siihen.

Sitten puhuttiin vielä tästä liikuntatunnista. Asia kuuluu ennen kaikkea ministeri Adlercreutzille, mutta minä näen hyvänä, että sitä voisi ehkä miettiä, voisiko erottaa näitä tavoitteellisia liikkujia sitten muista, ettei siihen tulisi semmoista liian isoa tasoeroa ja sitten se motivaatio pysyisi hyvin yllä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään jälleen debattiin. Siellä ensimmäisenä edustaja Rantanen, Piritta.

11.16 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sivistystähän tehdään käytännössä kunnissa, niin varhaiskasvatusta, peruskoulua kuin toista astetta. Moni kunta onkin nyt taloudellisesti erittäin haastavassa tilanteessa, ja ne säästöt sitten kohdistuvat kyllä hyvin usein nimenomaan sinne koulutukseen.

Tämän hallituksen piti saada aikaiseksi uusi kuntien valtionosuusjärjestelmä, ja jos olen nyt ollenkaan oikein ymmärtänyt, niin erityisesti RKP ja kokoomus olivat tässä vastahankaan. Nyt kysyisinkin opetusministeriltä: Oletteko ymmärtänyt, minkälaisia seurauksia tällä valtionosuusuudistuksen siirtämisellä seuraavalle hallituskaudelle oikein käytännössä siellä kunnissa on?

Saimme tänäänkin lukea siitä, että koulu ei enää tasoita kaikkien oppipolkua ja ei ole enää niin, että paikkakunta ei vaikuttaisi, vaan kyllä nimenomaan olemme saaneet tuloksia siitä, että paikkakuntakin vaikuttaa oppimistuloksiin. Haluaisinkin kysyä ministereiltä, kuinka aiotte varmistaa sen, että jokainen lapsi paikkakunnasta riippumatta saa laadukasta koulutusta tässä maassa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Painotan tässä nyt heitä, jotka eivät ole vielä saaneet puheenvuoroa. — Edustaja Partanen.

11.17 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Talvitie sanoi osuvasti, että sivistys on Suomen supervoima. Sivistys tarkoittaa muun muassa sitä, että ihminen osaa olla empaattinen ja ymmärtää maailmaa. Välillä tuntuu siltä, että meilläkin olisi tässä talossa hieman tarvetta sivistyksen kasvattamiselle. Lohduttavaa on kuitenkin se, että lapsissa on tulevaisuus, ja tulevaisuudessa voi olla paremmin. Siksi haluan kiittää hallitusta siitä, että perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen ja sen kehittämiseen osoitetaan 50 miljoonan euron rahoitus ensi vuonna.

Tahdon kiittää myös ministereitä siitä, että olemme saaneet aikaiseksi kännykkäkiellon. Lupasin välittää poikani terveiset siitä, että hän iloitsee, että nykyään välitunnilla riittää kavereita pelaamaan sählyä.

Haluaisin kuitenkin vielä kysyä, onko ajatuksena viedä Suomea esimerkiksi muiden maiden malliin ja kieltää myös some alle 16-vuotiailta, koska esimerkiksi Australiassa jo lyhyetkin kokeilut ovat osoittaneet sen, että lapset ovat ruvenneet liikkumaan enemmän. — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

11.18 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihailen kyllä kollegaani Hanna Kososta, kun hän jaksaa aina olla positiivinen. Edustaja Kosonen edustaa keskustaa ja tuo asioita sillä tavalla hyvällä tavalla, lämpimästi esiin, mutta valitettavasti itse en jaksa, kun tätä ammatillista koulutusta seuraa, sitä, miten karmea tilanne siellä on.

Perussuomalaiset hyvin puhuvat kädentaidoista ja ammatillisesta koulutuksesta ja siitä, miksi se ei nouse esiin, mutta sama kysymys tulee meillä oppositiossa: miksi se ei nouse esiin? Jos teillä hallituskumppanikin noin vahvasti sen puolesta puhuu, niin miksi mitään ei tehdä? Ne viestit tuolta koulumaailmasta ja oppilaitoksista ovat todella karmeita. Ei saada osaavaa työvoimaa enää yrityksiin, ja lähiopetusta on karsittu niin voimakkaasti. Eli toivoisin vielä, jos kommentoisitte, ministeri, tätä ammatillisen koulutuksen tulevaisuutta.

Toinen on sitten tämä valitettava rasismikohu, mikä vain näyttää jatkuvan. Meillähän on sama ongelma, että kouluissa ei enää opettajilla ole auktoriteettia, ja myös sen perussuomalaiset ovat nostaneet esiin, että kuri pitäisi palauttaa takaisin kouluun. Ei ole auktoriteettia enää pääministerilläkään hallituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

11.19 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille erittäin ryhdikkäistä puheenvuoroista rasismia vastaan sekä sen peräänkuuluttamisesta, että aikuiset edes yrittäisivät käyttäytyä. Ihan vilpittömästi toivon, että te yhdessä saatte nimenomaan kuriin sen yhden hallituspuolueen, joka aiheuttaa tällä hetkellä tälle rakkaalle ja yhteiselle isänmaalle merkittävää haittaa.

Nyt kun puhumme tänään koulutuksesta, niin emme voi käydä tätä keskustelua puhumatta varhaiskasvatuksesta. Me tiedämme, että Suomi ei pyörisi päiväkään, jos päiväkodit tai perhepäivähoitoyksiköt laittaisivat lapun luukulle. Silti valitettavasti varhaiskasvatus tuntuu usein jäävän jalkoihin siitakin huolimatta, että siellä ammatillaiset tekevät korvaamatonta työtä. He kasvattavat, opettavat, pitävät huolta lapsista, tämän maan tulevaisuudesta. He tekevät sen palkalla, joka ei usein vastaa sen työn vaativuutta. He tekevät sitä olosuhteissa, joissa ryhmäkoot eivät aina todellakaan toteudu, ja he tekevät sitä tilanteessa, jossa perheiden ongelmat syvenevät ja perheiden haastava arki näkyy myös näissä päivissä varhaiskasvatuksessa. Siksi onkin surullista, että nämä alat lukittiin palkkakuoppaan, on surullista, että kuntien valtionosuuksia leikataan, ja on surullista, että lapsiköyhyyttä syvennettiin. Nämä ovat tosiasioita, mutta luotan siihen, että ministeri jakaa näkemykseni varhaiskasvatuksen arvostuksesta. Kysyisinkin: mikä olisi se toivoa välittävä viesti [Puhemies koputtaa] nyt tämän alan ammattilaisille ja vanhemmille, joita nämä asiat joka päivä huolestuttavat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Simula.

11.21 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukukausimaksut kolmansista maista tuleville opiskelijoille ulotetaan myös toisen asteen opiskelijoihin. Se on oikeus ja kohtuus. Pieni Suomi ei voi olla koko maailman maksuton opinahjo, kuten se ei voi olla koko maailman sosiaalitoimistokaan. Hyvä ja tärkeä päätös, minkä vastustusta niin

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

keskeltä kuin vasemmalta näinä taloudellisina aikoina ihmettelen suuresti. Viime hallituskaudella tehdyt lakimuutokset helpottivat huomattavasti opiskeluperäistä maahanmuuttoa, ja sen myötä tänne on tullut aiempaakin enemmän opiskelijoita perheineen, joilla ei ole todellista mahdollisuutta elättää itseään, saati perheitään. Heidän määränsä on siten kasvanut niin ruokajonoissa kuin sosiaaliturvan saajina. Opiskelijoita on myös houkuteltu Suomeen väärin lupauksin, jopa maksua vastaan. Kysyisin ministeriltä: onhan näiden ongelmien kitkemiseksi nyt ratkaisut prosessissa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

11.22 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minäkin haluan puuttua tähän ammatillisen koulutuksen tulevaisuuteen ja siihen, kuinka meillä tulevaisuudessa sitä ammatillista koulutusta on mahdollista saada ympäri Suomen. Valitettavasti jo 2000-luvun alusta on lähtenyt liikkeelle sellainen linko, jossa ammatillista koulutusta on ajettu alas. Muun muassa teollisuudessa on useita aloja, joita on manattu niin sanotusti auringonlaskun aloiksi. Kun kuitenkin tulevaisuudesta tiedetään, että juuri teollisuudesta ne uudet investoinnit lähtevät, ja vaikka tulisi automatisaatiota, vaikka tulisi tekoälyä, niin tarvitaan joka tapauksessa ihmisiä, jotka pystyvät tekemään käsillä. Näiden nuorten, varsinkin nuorten, hätä on tällä hetkellä suuri. Ammatillisesta koulutuksesta on leikattu, lähiopetusta ei ole saatavilla, ja myös alueelliset erot ovat valtavan suuria. Onhan se aivan selvää, että ei sitä sorvaamista voi Teamsissa opetella tai ei hiusten leikkaamista voi etänä opiskella. Siksi kysynkin ministeriltä: kuinka te aiotte panostaa ammatilliseen koulutukseen sen sijaan, että jatkuvasti leikkaatte siitä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

11.23 Pauli Aalto-Setälä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille ja kiitos valiokunnalle ja ennen kaikkea kiitos kaikille opettajille ympäri Suomea, jotka tätä sivistystä ja kasvatusta ja koulutustehtävää hoitavat. [Jouni Ovaska: Kiitos, kiitos!] — Ole hyvä vaan. — Onhan se kuitenkin hyvä muistaa, että me ollaan tässä salissa aika yksimielisiä siitä, että jos joku on tärkeä, niin nimenomaan koulutus Suomen tulevaisuuden kannalta, ja on myöskin niin, että sivistys on rokote typeryyttä vastaan.

Nostaisin kolme asiaa esille. Täällä on ollut monta hyvää näkökulmaa. Minusta tämä keskustelu harrastusten Suomen mallista on ihan erinomainen ja hyvä, että sitä jatketaan. Korkeakoulutukseen ja tutkimukseen yli neljä miljardia on todella merkittävä investointi tilanteessa, missä te olette olleet jatkuvan säästöpaineen kohteena. Kannustan olemaan rohkeita ja puolustamaan koulutusta seuraavissakin riihissä ja tilanteissa.

Nostaisin kuitenkin esille taiteen ja kulttuurin, koska meidän puhutaan tänään valtion menoista. Taiteeseen ja kulttuuriin on semmoinen 557 miljoonan panostus valtiolta, mutta siihenhän on kokonaisuutena, koko luovaan alaan yli 16,7 miljardia. On hyvä muistaa, että aika moni näistä asioista on myöskin ihan konkreettista kasvua Suomelle. Kysyisinkin oikeastaan kaikilta ministereiltä: kun tämäkin toimiala on erittäin voimakkaan transformaatian ja paineen alla, niin miten koulutus pystyy vastaamaan tähän muutokseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

11.24 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koulukentältä niin vanhemmilta kuin opettajilta tulee viestejä siitä, että joulujuhlissa yhä harvemmin edes mainitaan nimi Jeesus, vaikka hän on jouluperinteiden keskeinen henkilö. Koulujen joulujuhlat ja muut päätöstilaisuudet eivät ole uskonnollisia tilaisuuksia, mutta niihin voi sisältyä uskontoon viittaavia elementtejä, esimerkiksi joulukuvaelma tai Enkeli taivaan -virsi. Näistähän muun muassa perustuslakivaliokunta on jo aiemmin linjannut, että ne eivät ole uskonnon harjoittamista vaan perinteisiin tutustumista, kuten vaikkapa tonttuleikitkin. Ajattelen, että myös muihin uskontoihin kuuluvilla ja uskonnottomilla lapsilla on oikeus tutustua kulttuuriin juuriimme, joita ei voi ymmärtää tuntematta kertomusta Jeesuksesta.

Kysynkin: voisitteko rohkaista niin Opetushallitusta kuin kouluja pitämään esillä myös kristilliseen perinteeseen ja kuuluvia aarteita? Ja muistutan, että valtioneuvoston asetuksessakin säädetään, että perusopetuksen tulee edistää kristillisten perinteiden tuntemista ja ymmärtämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari. [Lotta Hamari: Arvoisa rouva puhemies, mikrofoni ei toimi.] — Joo, vaihdetaan paikkaa, jos... [Lotta Hamari: Aha, nyt toimii ilmeisesti. Kiitos.] — No niin, hyvä, kiitos.

11.26 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen saanut seurata tässä lähivuosina viiden pikkukoululaisen varhaiskasvatus- ja koulutietä kolmessa eri kunnassa: Helsingissä, Lempäälässä ja Hämeenkyrössä. Yksi sai eskarikirjan, ja toinen opiskelee jo esikoulussa diginä. Hämeenkyrössä aapista ei enää saa omaksi ekaluokalla vaan kirjoja kierrätetään, mikä sinänsä on ihan hyvä asia, mutta tuota ensimmäistä aapista on pidetty jollakin tavalla symbolisestikin tärkeänä asiana. Omia tehtäväkirjojakaan ei enää kaikkialle oppilaille jaeta, ja reput täyttyvät monisteista.

Ymmärrän, että ministeri ei voi vaikuttaa suoraan siihen, miten kunnat tai koulut päättävät koulukirjoihin panostaa, mutta se, mihin hallitus voi vaikuttaa, ovat kuntien valtionosuudet ja koulutuksen rahoitus. Kunnilta ja kaikilta koulutusasteilta on hallituskauden aikana leikattu. Kysynkin nyt opetusministeriltä: pidätkö hyväksyttävänä sitä, että leikkausten seurauksena yhä useampi lapsi aloittaa koulutiensä ilman omia oppikirjoja ja tehtäväkirjoja, ja mitä konkreettisia toimia hallitus aikoo tehdä varmistaakseen, että jokaisella peruskoululaisella on jatkossakin riittävät ja laadukkaat oppimateriaalit?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Niemi.

11.27 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, arvoisat ministerit! Ennen eduskuntaa toimin tuolla Tampereella vuosikymmenet alue- ja koulupoliisina. Kaikilla kouluilla, ala-asteet, yläasteet, lukiot, ammattikoulut, vanhempainillat, näitä oppitunteja oli varmaan satoja, jos ei tuhansia. Pidän erittäin hyvänä sitä, että nyt poliisin toimintamäärärahoihin on osoitettu vuosittainen määräraha koulupoliisitoiminnan jatkamiseen.

Mutta nyt varsinainen kysymys arvoisalle opetusministerille: Olemme täällä tarkastusvaliokunnassa käsitelleet tätä perusopetusta, perusopetuksen tasoa, ja siellä valitettavasti näissä Pisa-tuloksissa näkyy se, kuinka paljon on laskenut oppimisen, laskennan, lukemisen taso suomalaisissa kouluissa. Mitä teidän mielestänne täytyisi tälle asialle tehdä, että

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

saataisiin se takaisin sinne, missä se oli takavuosina? Onko yksi vaihtoehto, kun eri luokilla on niin eritasoisia oppilaita, nämä tehostetun opetuksen ryhmät?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

11.28 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen koulutuspolitiikkaa joiltain osin kuvaa hyvin sanonta: toisella kädellä resursoidaan, toisella kädellä otetaan niitä pois. Hyvä esimerkki on korkeakoulutus. Hienoa, että sinne on aloituspaikkoja lisätty, mutta samaan aikaan muutamalla miljoonalla nyt budjetissa sitten perusrahoitusta leikataan.

Ammatillisesta koulutuksesta, sen opetuksen tasosta, on hyviä puheenvuoroja käytetty. Nyt on hienoa, että on 40 koulutuksen järjestäjää saanut tämän toiminnanohjauskokeilun, mutta tärkeää on sen seuranta ja sen resursointi. Se antaa aika paljon työkaluja ja mahdollisuuksia alueilla vastata työvoimatarpeisiin, mutta olennaista on nyt se, että toteutusta seurataan.

No, hallitukselle kiitos erityisesti viime hallituskaudella lanseeratun harrastamisen Suomen mallin pysyvistä viiden miljoonan lisärahoituksesta. Meillä Joensuussa on esimerkiksi kaikilla kouluilla tämä malli käytössä, ja se on mahdollistanut niitten nuorten, jotka eivät seuratoiminnassa ole mukana, osallistumisen ja erityisesti vähävaraisten perheiden lasten liikunnan harrastamisen. Sitä työtä pitää jatkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kaunistola.

11.29 Mari Kaunistola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Budjetissa on tärkeitä panostuksia koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen myös ensi vuoden osalle. Nostaisin erityisesti tässä puheenvuorossa yhden panostuksen näiden toimien joukosta, nimittäin opintosetelin. 30 opintopisteen maksuton opintoseteli avoimeen yliopistoon tai korkeakouluun niille, jotka jäävät ilman opiskelupaikkaa toisen asteen jälkeen, on hieno panostus. Opintoseteli tulee olemaan monelle nuorelle merkittävä apu omien unelmien tavoitteluun ja siksi erittäin tärkeä panostus myös tulevaisuuteemme.

Samalla tehdään myös panostuksia yleisesti t&k-toimintaan suuntaamalla rahoitusta esimerkiksi korkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä EU:n rahoittamien t&k-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen. Nekin ovat erittäin tärkeitä panostuksia tässä ajassa. Korkea osaaminen on valttikorttimme kansainvälisillä markkinoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo.

11.31 Riitta Kaarisalo sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa vuotta oikeastaan itse haluan nyt toivottaa ministereille joulurauhaa. Olette tehneet työtä hyvin haastavissa olosuhteissa.

Kysymykseni koskee tätä aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden leikkausta, noin seitsemän miljoonaa on nyt esitys ensi vuodelle. Tämähän on tarkoitus kompensoida sillä, että ne kunnat sitten näitä toimintamaksuja vastaavasti korottavat, siinä noin 23 prosentista puhutaan. Kyllä tähän liittyy oikeastaan se huoli, että kyllähän nämä lapset nyt aika pieniä vielä ovat etenkin alakoulussa ja isolla osalla perheistä ei ole sitä tukiverkostoa, isovan-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

hempia, auttamassa. Iso huoli liittyy nyt nimenomaan siihen, että entistä isompi osa perheistä joutuu nyt sitten lopettamaan lastensa osallistumisen tähän aamu- ja iltapäivätoimintaan tai molempiin. Tämä on kyllä todella epäreilu tilanne niissä perheissä ja niille lapsille, joiden vanhemmilla varat eivät riitä. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt ministeriltä: kun tätä päätöstä on tehty, niin onko teillä ollut käytössä edes alustavia arvioita, kuinka montaa lasta tämä koskettaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kari.

11.32 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuonna tulee kuluneeksi 100 vuotta siitä, kun Lahden kaupunki sai ensimmäistä kertaa järjestettäväkseen kansainväliset pohjoismaisten lajien maailmanmestaruuskilpailut. Sen jälkeen Lahdessa näitä kisoja on järjestettykin niin, että vuonna 29 järjestetään jo kahdeksannet MM-kisat Lahdessa, Lahden kuuluisalla urheilustadionilla. Kysyisin ministeri Poutalalta, kun tässä edustaja Nikkanen viittasi liikuntarakentamisen määrärahoihin ja rahoituksen laskuun: miten ministerinä näette, kuinka tulisi tukea vaikkapa kotikaupunkini Lahden kaltaista kaupunkia tällaisessa kansainvälisessä kilpailurakentamisessa, maakuvan rakentamisessa ja siinä urheilujuhlan rakentamisessa, erityisesti tämäntyyppisiä suuria tapahtumia? Meillä on tärkeätä liikuntarakentamista koko maassa, mutta haluan nyt tähän huippu-urheilun isojen näyttämöiden rakentamiseen ja siihen liittyvään valtiontukeen kysymyksen asettaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

11.33 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös itse olen huolissani oppimistulosten laskusta. Se on useiden vuosien jatkumo, ja nyt se lopulta pitäisi saada poikki. Taitaa olla niin, että vauhti on monelle oppilaalle nykyisellään liian kovaa ja perusasiat jäävät oppimatta: ei osata enää lukea, ei osata kirjoittaa, ei osata laskea. Sama asia on toisella asteella: on menty kirjaoppimiseen, ja lähiopetus on unohtunut, eikä löydy enää osaavaa työvoimaa toisen asteen kautta. En usko, että tuo lisääminen on ikään kuin ratkaisu tähän ongelmaan, vaan pitäisi pyrkiä lisäämään oppilaiden omaa motivaatiota ja jättäytyä ikään kuin ulos tällaisesta pakko-opetuksesta, siitä, että jokaisen pitäisi oppia. Myös koulurauha on sellainen asia, että pitäisi opettajille antaa enemmän mahdollisuuksia ylläpitää kuria ja järjestystä, jotta oppimisrauha voisi säilyä.

Mutta sitten olen myöskin hyvin huolissani suomalaisen kulttuuriperinteen katoamisesta kouluissa. Meillähän on tilanne, että Enkeli taivaan -virsi on jo kielletty ja osassa kouluista on luovuttu myöskin joulujuhla-nimestä ja käytetään nimitystä puurojuhla. Kysynkin: oletteko sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että koulujen joulujuhla on osa suomalaista kulttuuria, vai pitäisikö siitä mielestänne yhdenvertaisuuden vuoksi luopua?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

11.34 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Liikunta on lääke hyvin moneen vaivaan — me tiedetään se, mutta me tiedetään myös se, että Suomen kansa on heikommassa kunnossa kuin todella pitkään, pitkään aikaan. Me myös tiedetään ne lääkkeet siihen. Eli tärkeää on näyttää erinomaista esimerkkiä ja mallia terveistä elä-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

mäntävoista ja liikunnasta. Mutta todellakin tämä uhka ja riski, mikä tulee tämän liikku-
mattomuuden kautta, liittyy hyvin olennaisesti meidän yhteiskuntaan, terveyteen, hyvin-
vointiin ja jopa maanpuolustukseen. Kysynkin ministeri Poutalalta: mitkä ovat ne keinot,
muukin kuin meidän oma esimerkki, millä voidaan vaikuttaa näihin arvoihin ja asentei-
siin? Haluan todeta lopuksi, että hyvin hoidettu sivistys ja kulttuuri on parasta syrjäytymi-
sen ehkäisyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten lähdetään toiselle kier-
rokselle joksikin aikaa vielä. Edustaja Haatainen, valiokunnan puheenjohtaja.

11.35 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että tämä
aika ei varmasti ministereille ole helppoa, ja uskon, että hyvää tahtoa olisi.

Kiitosta täytyy antaa tästä oppimistuen uudistuksesta, liikuntaan kohdennetuista resurs-
seista sekä kulttuuripoliittisesta selonteosta. Nämä antavat hyvää pohjaa. Ongelmana kui-
tenkin on, että nämä säästöt tulevat pienistä puroista ja eri sektoreille, ja toivonkin voimia
vielä joulun jälkeen toimintaan siinä, että pystytään näitä leikkauspuroja tilkkimään ja
myös tilanteita korjaamaan.

Mutta itse asiassa nostaisin esiin tässä nämä kaksi isoa asiaa, jotka liittyvät koulutuspuo-
leen, eli nyt on käynnistetty perusopetuksessa tämä tulevaisuustyö ja sitten korkeakoulu-
jen kehittämistyö, ja nyt nämä parlamentaariset työryhmät ovat tässä ihan tuota pikaa saa-
massa nämä tuloksensa valmiiksi. Meillähän on valtavat haasteet ikäluokkien pienenemi-
sen ja koulutustason nostamisen tavoitteiden vuoksi, [Puhemies koputtaa] niin kysyisin:
voisitteko avata hieman ajatuksia, miten näitä sektoreita tulisi kehittää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Varapuheenjohtaja, edustaja
Koponen valiokunnasta.

11.37 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkä opposition
kritiikkiin täytyy vastata, että kaikkea ei voida korjata pelkästään rahalla, vaan kyse on
myös toimintatavoista ja asenteesta.

Sitten tästä liikkumattomuudesta puhuttiin paljon, ja itse ainakin olen todella iloinen sii-
tä, että suunta on nyt muuttunut useamman vuoden parempaan suuntaan. Taso, mistä pon-
nistetaan, on vielä matala, mutta suunta on oikea, ja on varmaa, että ensi vuonna, kun Pisa-
tulokset tulevat, myös ne ovat lähteneet nousuun.

Sitten opetusministeriltä kysyisin vielä tuosta oppimisen tuesta: Se oli varmasti yksi
isoimmista tämän kauden koulutuspoliittisista uudistuksista, ja kaikkialla sitä uudistusta ei
ole kyetty toteuttamaan siten, kuten laissa sen määrittelimme. Miten varmistetaan se, että
oppimisen tuen uudistus toteutetaan kunnissa, kuten on tarkoitettu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

11.38 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos mi-
nisteri Adlercreutzille ja Talvitielle erittäin selkeistä rasismin vastaisista puheenvuoroista.
Niitä tässä salissa kyllä valitettavasti tarvitaan.

Jatkan näitä kiitospuheenvuoroja näistä hallituksen toimista:

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

On tosi hyvä, että tämä tasa-arvoavustus jatkuu päiväkodeissa ja kouluissa. Tiedämme nämä koulujen väliset erot oppimisessa ja myös Pisa-tuloksissa, itäisen Suomen ja eteläisen Suomen erot, ja sitten myös kaupunkien sisällä on suuria eroja. Tämä tasa-arvoavustus on tosi olennainen asia sitten, että saadaan näitä eroja tasoitettua.

Sitten sitä ei kauhean usein huomioida, mutta on myös olennaista, että indeksit säilyvät lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa ja myös korkeakouluissa. Näin ei aina ole ollut.

Kulttuuripoliittinen selonteko: on hyvä asia, että se tehdään, ja siinä voidaan sitten luoda pitkälle tähtäimeen noita toimenpiteitä, ja niitä kovasti odotamme.

Liikunnan osalta vielä se huomio, että olitte tehneet hallitusohjelmakirjauksen hyvin, koska se on ilmeisesti hyvin sitonut näitä sektorirajat ylittäviä toimenpiteitä, [Puhemies koputtaa] vaikka on ollut aina tavoitteena saada tämä liikunnan toiminta käyntiin yli sektorirajojen, mutta nyt on ilmeisesti onnistuttu vähän paremmin. [Puhemies koputtaa — Jenna Simula: Annetaan se kolme minuuttia!] — Voin vielä jatkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Edustaja Sarkomaa.

11.39 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Peruskoulun kuntoon laittaminen ja lasten perustaitojen vahvistaminen ovat Suomen tärkeimpiä tavoitteita, ja tämän eteen nyt tehdään työtä. Liikunnallinen elämäntapa on myöskin perustaito. Nyt se on peruskoulun tehtävä. Tämä on erittäin tärkeä asia.

Kännykkäkielto lisäsi liikkumista ja lukemista, se on tärkeä toimi. Toivoisin, että kännykkäkieltoa mietittäisiin myöskin aamu- ja iltapäivätoimintaan. Toivon, että ministerit tähän vastaavat.

Sosiaalinen media on lapsille todella iso uhka, lasten kasvulle ja kehitykselle ja mielen-terveydelle vaarallista sisältöä, ja sitä katsoo iso osa suomalaisista lapsista. Tämä on maailmanlaajuinen ongelma, johon on muualla puututtu. Kysynkin nyt: Minkälainen selvitys tästä asiasta lähtee eteenpäin? Voisimmeko tässä olla etunokassa, kun kännykkäkiellossa tultiin vähän jälkijunassa suhteessa muihin Pohjoismaihin? On tärkeää, että me turvaamme lapsille ja nuorille turvallisen kasvuympäristön, ja siksi näitä toimia tarvitaan.

Varhaiskasvatuksen opettajankoulutukseen panostetaan. Uskon, että vuonna 2030 heitä on riittävästi, ettei varhaiskasvatuslakia tarvitsisi avata. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen opettajat ovat niitä, jotka johtavat pedagogista varhaiskasvatusta. Toivon, että todellakaan varhaiskasvatuslakia ei tulla [Puhemies koputtaa] avaamaan tällä kaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar.

11.40 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää näistä ryhdikkäistä vastauksista rasismiin liittyen. Olisipa se koko hallituksen linja.

Mutta kiitokset ansaitsette myös elokuva-alan leikkausten perumisesta. Kiitos kuuluu erityisesti myös alalle, joka vaikutti merkittävästi tähän leikkausten perumiseen, mutta samanaikaisesti haluan myöskin todeta, että leikkausten peruminen ei nyt sinänsä ole ansio, kun meidän pitäisi nimenomaan panostaa av-alaan ja ennen kaikkea luoviin aloihin, joista meillä on merkittävästi myös tutkittua tietoa, siitä, kuinka paljon ne vaikuttavat esimerkiksi kasvuun ja myöskin talouteen. Toivottavasti pääsemme näihin tulevaisuudessa vaikuttamaan enemmän, ja toivottavasti niitä kasvun eväitä ei leikattaisi tässä maassa.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Valitettavasti, kun vaikutusarviot puuttuivat näistä leikkauksista, niin tämä elokuva-alan leikkaus oli hyvä esimerkki hyvinkin kohtalokkaasta leikkauksesta, jos se olisi toteutunut, mutta hyvä, että tällä kertaa ei toteutunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

11.42 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntien valtionosuuksien leikkaukset tosiaan osuvat etenkin peruskouluun ja varhaiskasvatukseen mutta myös nuorisotyöhön, joka jää usein liian vähälle huomiolle. Oppimisen tuen uudistuksen läpivienti osoittaa minun mielestäni kyllä sen, että me tarvitaan enemmän korvamerkittyä rahoitusta. Kunnissa on tullut esiin näitä hankaluuksia, mitä täällä on salissa nyt useampikin nostonut.

Lukutaidon kehittämisessä auttaisi se, että me saataisiin ihan näitä paperisia materiaaleja enemmän käyttöön. Voitaisiinko seurata Ruotsin mallia ja ihan satsata siihen, että meillä olisi koulukirjastoissa ja luokissa paperisia oppikirjoja enemmän?

Ja vielä kuntiin osuu tämä lukioleikkuri. Lukiorahoituksesta siirtyy koko ajan valtiolta noin 100 miljoonan summa kuntien korvattavaksi. Aiotteko siihen millään tapaa puuttua?

Kulttuurin osalta tästä lainauskorvauksen siirtomäärärahasta pääsette perjantaina äänestämään. Toki isompia summia vaatisi se, että tehtäisiin tasokorotus pohjoismaiselle tasolle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

11.43 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme panostaneet oppimisen tukeen, kännykkäkieltoon, osaamistason nostoon, lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen. Koulujen toimintakulttuureilla on kuitenkin tärkeä rooli, jolla luodaan hyvinvointia ja turvallisuutta, ja tätä ei raha ratkaise vaan koulujen henkilöstö, rehtori ja vanhemmat yhteistyössä.

Meidän tulee pystyä suojaamaan lapsuutta ja nuoruutta, ja peruskoululla on tässä avainasema. Koulun ja kodin sekä vanhempien yhteistyö tulee nostaa vahvemmin esiin niin opettajankoulutuksessa kuin koulujen arjessa. Haasteita arkisessa koulutyössä on paljon, ja Opetushallituksen tehtävän ja roolin tulee olla selkeämpi ohjaaja.

Arvoisa opetusministeri, perusopetuksen osaamistakuulla halutaan varmistaa vähimmäisosaamistaso, jotta kaikki oppilaat saavuttavat perustaidot ja -tiedot. Kuinka tämä osaamistakuu etenee tällä hetkellä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

11.44 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kiitan elokuva-alan leikkausten perumisesta vielä, vaikka on surullista, että ne katettiin OKM:n sisältä.

Yhdyn myös esiin nostettuihin kirjallisuutta ja kirjailijoiden lainauskorvauksia koskeviin toiveisiin ja toivon, että kulttuuriselonteon toimeenpanoon saadaan resursseja.

Lapsiasiavaltuutettu on tänään vedonnut, että koulutuksen eriytyminen on pysäytettävä. Koulu ei tasoita lasten taustoista johtuvia eroja niin hyvin kuin ennen. Sosiaaliturvan leikkaukset ja kuntien valtionosuuksien leikkaukset kohdistuvat myös lapsiin ja nuoriin.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Ammatillisen koulutuksen osalta haluan nostaa vielä esiin oppivelvollisten yhdenvertaisuuden. Nuoret lukioissa ja amiksissa ovat todella eriarvoisessa asemassa saamansa opetuksen määrissä. Me kaikki varmasti haluamme, että korkeakoulutettujen osuus kasvaa, ja siksi onkin erittäin tärkeää huolehtia myös ammatillisen koulutuksen valinneiden nuorten yleissivistyksestä ja nostaa amisten lähiopetuksen määrää. Olen tehnyt tästä lakialoitteen. Toivottavasti tähän voisitte tarttua ministeriössä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

11.45 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi elää osaamisesta, mutta tämä perusta on vaarassa murentua. Oppimistulokset ovat heikentyneet, koulutustaso on laskusuunnassa. Niin kuin edustaja Lohikoski juuri sanoi, lapsiasiavaltuutettu on tänään kertonut siitä, että koulutuksen eriytyminen on kasvussa, kun oppilaiden väliset alueelliset osaamisen erot ovat kasvusuunnassa ja todennäköisesti todellakin, ikävä kyllä, kasvavat edelleen, koska näitä ikäviä sosiaaliturvaleikkauksia on tehty, jolloin lapsiperheköyhyys lisääntyy. Ja tosiaan samaan aikaan työttömyys on ennätyslukemissa, elikkä tämä hallituksen koulutuksen rahoituksen kiristämisen linja on aika tavalla väärä ja vastuuton tässä tilannekuvassa.

Kun tosiaan varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja toiselta asteelta leikataan, niin ne seuraukset näkyvät viiveellä, mutta ne näkyvät varmasti. Eli ne perustaidot eivät vahvistu, koulupolut katkeavat, koulutus eriytyy edelleen ja yhä useampi jää ilman tutkintoa. Sitten taas nämä ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen leikkaukset osuvat suoraan siihen, miten nopeasti ihmiset suorittavat tutkinnon ja pääsevät töihin, elikkä nämä ovat kasvulle ja työllisyydelle myrkkyä. Tosiaan oikeastaan voisi lopuksi kysyä ministeriltä: miten aiotte nyt puuttua tähän uhkaavaan koulutuksen eriytymisen kasvuun, joka on todellinen uhkakuva tänä päivänä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä ja sitten vielä edustaja Kallio ja sitten ministereitten puheenvuorot.

11.46 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisen asteen koulutukseen ehdotetaan noin 43 miljoonan euron lisäystä vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. On erittäin tärkeää, että lukiokoulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet uudistuvat. Lisäksi on huomioitava, että tavoite on vahvistaa syrjäisten ja opiskelijamäärältään pienempien kuntien opetusta järjestävien koulutuksen järjestäjien rahoitusta. Myös toiminnanohjauskokeilu parantaa varmasti ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta jatkossa. Osaavaa työvoimaa tarvitaan jokaisella tasolla, ja kädentaidot ovat myös tärkeässä roolissa. Ammatillisen koulutuksen rooli koko koulutusketjussa on erityisen huomioitava. Tällä hallituskaudella on selkeästi nyt alettu kiinnittää huomiota tähän tosiasiaan. Miten näette oppivelvollisuuden ikärajan nostamisen vaikutukset toisen asteen koulutuksessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Kallio.

11.47 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä on keskusteltu näistä kännyköistä ja sitten myös meidän kansanedustajien käyttäytymisestä,

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

niin ehkä hieman tämmöinen keventävä huomio tähän, että ehkä meillä voisi olla tämmöinen sanktiojärjestelmä, että jos emme osaa käyttäytyä sosiaalisessa mediassa tai muutenkaan, niin otetaan kännykät hetkeksi pois, aluksi vaikka kuukaudeksi, sitten kolmeksi ja sitten kokonaan.

Kuten täällä tuli esille, lapsiasiainvaltuutetulta on tänä aamuna tullut tiedote, että koulu ei tosiaan enää tasoita lasten taustoista johtuvia eroja niin hyvin kuin ennen ja että myöskin se, mihin kuntaan sattuu syntymään, näkyy. Todetaan myös, että heikosti toimeentulevista perheistä tulevilla yläkoululaisilla on oppimisessa enemmän ongelmia kuin aiemmin ja myös muita ongelmia. Nyt tietysti, kun kaikki uutiset näyttävät siltä, että tämä lapsiperheiden välinen eriarvoistuminen ja lapsiperheköyhyys kasvaa, tässä on se vaara, että tämä vain pahenee. Kun aiemmin käytiin puheenvuoron näistä keskeyttämisistä, näen kyllä tässäkin yhtymäkohdan sinne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt on käyty kaikki puheenvuorot läpi, ja nyt sitten mennään ministereitten vastauksiin. Adlercreutz, ja viisi minuuttia.

11.49 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Kiitos, ärade talman, arvoisa puhemies! Käyn läpi myöskin edelliseltä kierrokselta vastaamatta jääneitä kysymyksiä:

S2-opetuksesta: Sitä uudistetaan nyt. Yksi keskeinen haaste on se, miten toisaalta tataan hyvä opetus ja miten päästään sitten sieltä eteenpäin, ettei jäädä sinne S2/R2-ryhmään vaan päästään siihen perusryhmään sisään. Yksi keino olisi selkeyttää niitä kriteereitä ja niitä prosesseja, millä sitä polkua saadaan vauhditettua.

Joulujuhlia saa pitää, Enkeli taivaan -laulua saa laulaa kouluissa. Opetushallitus on myöskin tästä antanut selkeän ohjeistuksen. Uskonnon harjoittaminen on eri asia. Perinnet, jotka liittyvät meidän yhteiseen kulttuuriperintöön, on toinen asia.

Ammatillisesta koulutuksesta:

On totta, että sen rahoitusta on supistettu. Sitä rahoitusta pyritään ohjaamaan niin, että supistus ei kohdistuisi oppivelvollisuuden piirissä oleviin, mutta on tietenkin selvää, että jos suuri osa jonkun opinahjon opiskelijamäärästä on ollut nimenomaan aikuisopiskelijoita, niin toki se siihen iskee enemmän, ja toki on helpompi hallita tilannetta, jos on isompi opinahjo, kuin jos se on pienempi.

Mutta toiminnanohjauskokeilu on merkittävä edistysaskel, rahoitusmallin muutos niin, että vähennetään opiskelijamäärän painotusta, koska ollaan nähty, että esimerkiksi viime kaudella tehdyt rahoituslisäykset, jotka olivat osin tilapäisiä opettajamäärälisäyksiä, kyllä lisäsivät opiskelijamäärää mutta eivät tutkintojen määrää, suoritteiden määrää, ja silloin kehitys ehkä ei ole yhteiskunnan näkökulmasta suotava. Mutta nyt painotetaan valmistumista ja myöskin eteenpäin siirtymistä. Jos puhutaan opiskelun laadusta, tulosten laadusta, niin minusta on merkillä pantavaa, että polku eteenpäin on avoimempi kuin ennen. Ammatillisesta opetuksesta pääsee paremmin korkeakoulupolulle kuin aikaisemmin. Ja kun haluamme nostaa korkeakoulutusastetta, niin tämä on minusta keskeinen fokus, että varmistetaan, että polku on auki, niin että ei synny pussinperiä.

Lähiopetus on tietenkin tärkeä asia. Se 12 tunnin määrä ei sinänsä liity suoraan lähiopetukseen. On totta, että meillä ei ole tarkkaa dataa siitä, miten lähiopetuksen määrä on kehittänyt, mutta on selviä indikaatioita siitä, että se on vähentynyt, ja se, että mittarit eivät ole kunnossa, on jo sinänsä ongelma. Ollaan pyritty tätä ohjaamaan, lähetetty tiukka oh-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

jauskirje opetuksen järjestäjille loppuvuodesta. Kun on tehty nyt näitä yleisiä ohjauskriteereitä, niin siinäkin lähiopetusta ollaan painotettu aikaisempaa enemmän. Ollaan myöskin nähty, että oppivelvollisuusiässä olevien laittaminen kaikilta osin yhteen aikuisopiskelijoiden kanssa ei ole ehkä tarkoituksenmukaista, ja siksi tätä henkilökohtaistamista on poistettu heidän osaltaan, mikä myös puolestaan on lisännyt tätä koulumaisuutta.

Pisa-tuloksista kysyttiin. On totta, että ensi syksynä tulevat uudet Pisa-tulokset. On kuitenkin ehkä syytä silloinkin huomata, että se aineisto on kerätty viime keväänä, mikä tarkoittaa sitä, että kun meidän keskeiset uudistukset astuivat voimaan nyt syksyllä, niin ne eivät näy tässä, eivät ehkä välttämättä seuraavassakaan, vaan vasta sitten. Se on ehkä tämän opetuksen iso haaste, että tehdään asioita ajassa. Koulupolku on 12 vuoden pituinen, sitten kun lasketaan sinne varhaiskasvatus mukaan, niin kaikki tulokset tulevat viiveellä, mutta minulla on vakaa usko siihen, että nyt tehdyt asiat ovat oikeansuuntaisia.

Kokonaiskoulupäivä on minun mielestäni tärkeä uusi avaus. Se on minusta myös yhdenvertaisuuskysymys monelta osin, ja erityisesti haja-asutusseudulla se voi olla ratkaisevan tärkeää, jotta pääsisi harrastuksen piiriin.

Eriarvoistuminen on tässä nostettu usein esille. Se on minusta tärkeä huomio. Me ollaan vakainaistettu tasa-arvoraha. Se on merkittävä eriarvoistumista estävä tekijä. Nähdään toisaalta myös, että sosioekonominen tausta näkyy yhä vahvemmin oppimistuloksissa, mikä on ongelmallinen asia. Se näkyy poikien osalta enemmän kuin tyttöjen osalta. Siihen tulee kiinnittää huomiota.

Mutta edustaja Rantasen huomio valtionosuuksista on sikäli kyllä matemaattisesti väärä, että sote-erät, joita tässä on kritisoitu, ovat nimittäin eriä, joilla korvataan sitä, että kunnilta vietiin pitkälti opetukseen kohdistettuja määrärahoja soterahoituksen mukaan valtiolle. Eli kun sote-erä palautuu kuntaan, niin se on nimenomaan rahoitusta opiskeluun, opetukseen, näihin kuntiin jääviin palveluihin. Eli jos siihen puututtaisiin, niin se olisi automaattisesti iso opetukseen kohdistuva leikkaus. Tämä historia on syytä pitää aina mielessä, kun näistä puhutaan.

Sitten puhuttiin kirjoista. On tietenkin niin, että kunnilla on laaja autonomia, kunnat tekevät itsenäisiä päätöksiä, mutta kyllä minä itsekin olen huolissani siitä, että esimerkiksi lukiokoulutuksen osalta käytännöt vaihtelevat isosti. Pidän tärkeänä, että jokaisella lapsella on kirja, koulukirja, joskin digitaalisetkin aineistot ovat tärkeitä. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi haluan kiittää valiokuntaa hyvästä yhteistyöstä, valiokunnan puheenjohtajaa, edustaja Haataista, hyvästä yhteistyöstä, ihan niin kuin sivistysjaoston puheenjohtajaa, Mika Lintilää, hyvästä yhteistyöstä tämän budjetin osalta. Vaikka joskus poliittinen keskustelu voi olla ehkä repiväkin, niin tuntuu siltä, [Puhemies koputtaa] tämänkin keskustelun pohjalta, että sivistys, opetus, sen kehittäminen on asia, joka suuresti yhdistää tätä eduskuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Talvitie, enintään viisi minuuttia.

11.55 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Tässä useampi edustaja nosti esiin luovien alojen kasvun ja potentiaalin, mahdollisuudet, muun muassa ainakin edustajat Kilpi ja Aalto-Setälä äsken. Tuon niistä esiin sen, että meidän olemme yhdessä, opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö, tehneet luovien alojen kasvustrategian alkuvuonna. Se on tärkeää siinä mielessä, että kuten kaikkien-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

sa luovat alat koskettavat monia eri ministeriöitä, niin yhteisesti tehdyssä strategiassa pystytään tuomaan sellaisia toimenpiteitä, joissa katsotaan laajemmin kuin pelkästään yhdestä ministeriöstä. Siellä esimerkiksi rahoitus ja yritysten neuvontapalvelut ovat yksi asia, johon on paneuduttu, ja luoville aloille myöskin osana näitä t&k-panostuksia lisättiin yhdeksän miljoonan euron panostus. Siitä on käyty nyt alan kanssa keskustelua, siitä on käyty Business Finlandin johdon kanssa keskustelua, ja Business Finland on lähtenyt myöskin katsomaan ja niitä kriteereitä sillä tavalla kehittämään, ja myöskin alan toimijat ovat olleet mukana. Eli on oletettavaa, että siellä haut ovat täyttyneet ja sitten myöskin sitä kautta luoville aloille rahoitusta kohdentuu. Mutta kaikinensa rahoituspoluissa on vielä sellaisia kohtia, joissa saattaa olla niin sanottua kuolemanlaaksoa, eli varmasti on vielä kehittämistä. Myöskin sääntelyä on siltä osin tehty. Nythän ensi keväänä myöskin maksuvelvoitetta suoratoistoyhtiöille valmistellaan, ja siinä on tavoite, että se tulee eduskuntaan ensi syksynä.

Täällä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen kysyi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyöstä ja tavoitteesta 2040. Meillä oli ohjausryhmä eilen viimeksi, ja tänään on parlamentaarinen työryhmä ja tavoitteet 2040. Pohja ja lähtökohta ovat se, että sivistys, demokratia, tieteen ja taiteen vapaus ovat sellainen pohja, mille halutaan tulevia-kin tavoitteita asettaa. Sitten nähdään se, että on tärkeätä, että korkeakoulujen yhteistyö ja profiloituminen edelleen kehittyvät, pystytään rahoitusta ja rahoituspohjaa laajentamaan. Sitten on tärkeätä myöskin se, että pystytään sekä lukion että ammatillisen koulutuksen jälkeen suoraan avaamaan meidän nuorille niitä ovia korkeakoulutukseen.

Me nähdään korkeakoulutuksen puolella yhtä tärkeäksi se, että sen koko ketjun pitää olla kunnossa. Eli vain se, että taustoista ja lähtökohdista riippumatta kaikilla on mahdollisuus peruskoulutukseen ja toiseen asteeseen, on polku, jolla me voidaan taata se, että korkeakoulutettuja on vähintään 50 prosenttia. Varmaan tullaan keskustelemaan ihan lähiviikkoina siitä, nostetaanko sitä tavoitetta yli 50 prosenttiin. Ja sanon vielä tähän, että ainakin itse henkilökohtaisesti näen maksuttoman korkeakoulututkinnon tärkeänä tavoitteena ja toivon, että ohjausryhmässä ja parlamentaarisisissa työryhmissä se jaetaan laajasti. [Pia Lohikoski: On jaettu!] — Hyvä.

Sitten edustaja Simula kysyi kansainvälisistä opiskelijoista. Mehän ollaan tehty näihin paljon toimenpiteitä viimeisen parin vuoden aikana. EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille opiskelijoille tulevat lukukausimaksut katteellisiksi ensi vuoden syksystä. Tälle syksylle tulivat hakumaksu ja tiedonsaantioikeus korkeakouluille opiskelijoiden tiettyihin oleskelulupatietoihin. Jo viime syksynä tuli lukukausimaksuvelvollisuus, eli enää ei voi vaihtaa oleskeluluvan statusta, vaikka tekisikin töitä opiskelujen ohessa, ja näin ollen vapautua niistä lukukausimaksuista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on kiinnittänyt huomiota myös opiskelijarekrytointeissa käytettäviin agentteihin ja heidän ohjeistamiseensa, muun muassa eettisiin ohjeistuksiin.

Sitten edustaja Kososelle kiitos tärkeistä nostoista ja myöskin monipuolisesti hyvistä nostoista ja esimerkeistä.

Arvoisa puhemies! Loppuun ajattelin lukea runon: ”Joulu kurkistaa jo nurkan takaa. Ilmassa väreilee jotain erityistä, toivoa ja jännitystä. Se ajatukset, toimet ja toiveet valtaa, vaan sen sanomalle tärkein sydämessä kasvaa. Sydämellisesti tervetuloa, joulu.” Nyt ei voi lainata mitään suurta suomalaista runoilijaa, vaan on lainattava ihan itseään. [Naurua] Näillä sanoilla kiitos kaikille budjetin palautekeskustelusta ja myöskin siitä työstä, mitä kaikissa valiokunnissa on tehty, ja ensi viikon osalta joulurauhaa kaikille.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä ministeri Poutala.

12.01 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala: Arvoisa puhemies! Edustaja Kari kysyi, kuinka tulisi tukea esim. Lahtea näissä suur tapahtumissa, ja tässä ehkä erityisesti nyt puhuttiin infrahankkeista. Nythän ensi vuoden budjettiin on esimerkiksi 350 000 euroa Lahden nimenomaan kisa-alueen äänentoistojärjestelmän uusimiseen, ja Lahden alueella myös esimerkiksi Launeen perhepuisto menee myös liikuntapaikkarakentamisesta. Eli tämä on tavoite, mutta kieltämättä meillä on aika pienet tukieurot. Meillä on kaksi miljoonaa euroa vuosittain näihin suur tapahtumiin varattu. Ensi vuonna se on 2,85 poikkeuksellisesti ehkä, mutta samaan aikaan meillä on myös tämmöisen suur tapahtumien tukemisen strateginen suunnittelu menossa, miten me voitaisiin saada näitä isoja tapahtumia, minkä budjetit ovat kieltämättä nousseet jo aika suuriksi, koska valtion tukeminen ei tähän tällä hetkellä oikeastaan riitä. Toki valtion tukeminen näissä suur tapahtumissa perustuu oikeastaan tappioiden takaamiseen enemmänkin kuin puhtaasti tukemiseen, jos tapahtuma on voitollinen, mutta sitten nämä infrahankkeet ovat vähän eri asia. Tämä voisi olla ehkä se hyvä suunta mennäkin. [Mika Kari: Hyvä suunta!]

Sitten edustaja Hänninen kysyi tärkeän kysymyksen, miten tätä liikunnallista elämäntapaa saataisiin vielä lisättyä ja inspiroitua ihmisiä, ja tässä tietenkin positiivinen asia on tämä, että kouluihin tulee nyt tavoitteeksi ihan puhtaasti, niin kuin edustaja Hänninen nosti esille, tämä ”esimerkki on tärkeä asia”, ja minä sanoisin, että myös päättäjien esimerkki, miten me tuomme sitä esille, miten me sitä teemme, mutta ennen kaikkea tietenkin omien vanhempien esimerkki. Tätä yritän itse pitää esillä omien lapsieni kohdalla.

Yksi asia, mikä myöskin auttaa tässä asiassa, on tämä kännykkäkieltoasia. Jos me kännykät saadaan kouluista pois vielä enemmän — nyt ollaan saatu jo osittain — niin kyllä se kannustaa siihen liikunnallisuuteen. Olen aika paljon kouluissa käynyt vierailemassa, ja nyt jo tulee semmoista viestiä oppilailta, että siellä on tylsää välitunnilla, kun ei saa räplätä kännykkää, ja sitten siellä alkaa tulemaan niitä ideoita, että mitä jos vaikka pelattaisiinkin jotain, niin se olisi ihan hyvä. Mutta yhdessäkin koulussa olin käymässä, ja he sanoivat, että on tylsää välitunnilla. Minä kysyin, minkä takia. No, kun on vain yksi koripallo. Siellä on kolme koria mutta yksi koripallo. Sitten minä vinkkasin sinne koululle, että mitä jos hommaisitte pari koripalloa lisää, niin voisi liikunta lisääntyä sinne. Haasteena oli se, että koripallot häviävät, niitä johonkin sitten katoaa. Nyt siellä sitten perustettiin tämmöinen vuokrausyksikkö, että siellä ovat nuoret ja lapset itse vuokraamassa toisilleen näitä välineitä, ja nyt ne kuulemma pysyvät sitten hyvässä mallissa. Eli ne ovat välillä pieniä asioita, millä saadaan lapsia liikkeelle muun muassa siellä kouluissa.

Mutta minä en pidättelee tämän enempää, minulle ei tullut tämän enempää kysymyksiä. Kiitos tästä keskustelusta — 54 minuutin puhetta, kymmenen vähän pidempää puhetta, ja täytyy sanoa, että tämänpäiväinen keskustelu kyllä paransi ainakin omaa uskoani politiikkaan ja tulevaisuuteen. Tätähän jaksaisi ehkä pidempäänkin kuin yhden kauden, jos se tämmöistä olisi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministeri Poutalalle. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Pääluokan yleiskeskustelu keskeytettiin kello 12.04.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Pääloukan yleiskeskustelua ja asian käsittelyä jatkettiin kello 18.09.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön pääloukasta 29. — Edustaja Bergqvist poissa, edustaja Kaunistola poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.10 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Sivistys on yhteiskuntamme kriisinsietokyvyn perusta. Se on osa varautumista ja kokonaisturvallisuuttamme. Siksi vastuumme on panostaa siihen myös silloin, kun julkinen talous on tiukoilla. Tässä talousarviossa panostukset sivistykseen eivät ole vain budjettirivejä, vaan ne ovat panostuksia turvalliseen arkeen, osaamiseen ja tulevaisuuteen. Turvallinen lapsuus ja mahdollisuus oppia ovat jokaisen lapsen perusoikeuksia, ja niistä pidetään kiinni.

Arvoisa puhemies! Sivistyksen lisäksi turvallisuudellemme erittäin tärkeä tämän hallinnonalan kohta on liikkumisessa. Liikunta luo pohjan paitsi hyvinvoinnille myös turvallisuudelle ja toimintakyvylle. Meillä Suomessa tulisikin yhä enemmän kiinnittää huomiota lasten ja nuorten liikkumiseen. Siksi liikuntaan panostaminen myös tässä talousarviossa on perusteltua. Liikuntatoimen määrärahoja lisätään ensi vuoden talousarviossa noin kolmella miljoonalla eurolla kuluvaan vuoteen nähden. Nämä panostukset kohdistuvat liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen sekä urheilun ja liikunnan suurtahtumiin. Lisäksi perusopetuslakiin lisätty velvoite edistää lasten ja nuorten liikunnallista elämäntapaa ensi vuoden elokuusta alkaen vahvistaa tätä entisestään. Tämä on oikea linja, josta voimme olla ylpeitä.

Arvoisa puhemies! Kolmantena haluan korostaa, että nuorisotyö on keskeinen osa ennalta ehkäisevää turvallisuuspolitiikkaa. Vuoden 2026 talousarviossa nuorisotyöhön esitetään 70,5 miljoonaa euroa. Me emme heikennä nuorisotyön perustehtävää, sillä määrärahan hienoinen lasku johtuu pääosin aiempien vuosien kertaluontoisista menoista. On tärkeää, että nuoret kohdataan ajoissa ja matalalla kynnyksellä ja että harrastaminen on aidosti mahdollista. Harrastukset, nuorisotyö ja turvallinen arki kulkevat käsi kädessä, ja juuri näihin rakenteisiin panostaminen on viisasta ja kauaskantoista politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Perustaidot, sivistys, nuorisotyö ja tutkimus eivät ole kuluja, vaan ne ovat investointeja Suomen tulevaisuuteen, turvallisuuteen ja menestykseen. Ne rakentavat myös perustaa yhteiskunnalliselle turvallisuudelle. Siksi näistä meidän tulee pitää kiinni myös vaikeina aikoina. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén poissa. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

18.14 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä talousarvioesityksessä jatketaan panostuksia koulutukseen, tutkimukseen ja osaamiseen, vaikka julkinen talous on edelleen tiukalla. Pääloukan menot ovat noin yhdeksän miljardia euroa, joissa kasvua edelliseen vuoteen on 0,5 miljardia. Panostukset koulutukseen ovat panostuksia niin yksilöiden hyvinvointiin kuin yhteiskunnan menestymiseen ja muun muassa osaavan työvoiman saatavuuteen. Nämä ovat toimenpiteitä ja satsauksia, joilla luodaan kasvua pitkälle tulevaisuuteen.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Jatkamme työtä sen eteen, että kokoomuksen tavoitteen mukaisesti jokainen lapsi ja nuori saa tarvittavat perustaidot ja -tiedot ja löytää vähintään yhden mieluisan harrastuksen itselleen. Määrärahoja kohdennetaan muun muassa oppimisen tuen uudistamisen toimenpiteisiin ja harrastamisen Suomen mallin edistämiseen. Juuri ministeriöstä lausunnolle lähtenyt osaamistakuu on osa tätä ketjua perustaitojen vahvistamiseksi. Osaamistakuun tavoitteena on varmistaa, että perusopetuksessa on kansallisesti yhtenäiset menettelyt, joilla jokainen nuori saa riittävät perustaidot jatko-opintoihin. Hallituskauden aikana perusopetusta tullaan vahvistamaan vuositasolla yli 200 miljoonalla eurolla.

Hallitus satsaa myös tutkimus- ja kehittämistoimintaan kunnianhimoisesti. T&k-rahoitusta suunnataan Suomen pärjäämisen kannalta tärkeisiin kohteisiin, kuten korkeakoulujen t&k-toimintaan, EU:n rahoittamien t&k-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen sekä tutkimusinfrastruktuureihin. Korkeakoulujen indeksikorotukset ovat edelleen voimassa, ja aloituspaikkamäärän lisäämiseen varataan pysyvä lisäys. T&k-rahoituksessa teemme merkittävät suorat kohdennukset korkeakouluille.

Vaikka olemme joutuneet säästämään rahoituksesta kohdennuksien ja indeksikorotusten jälkeen, olemme kuitenkin korkeakoulujen rahoituksen osalta plussan puolella. Olemme myös päättäneet lisätä korkeakoulujen aloituspaikkoja sekä toteuttaa ilman korkeakoulupaikkaa jääneille, toisesta asteen koulutuksesta valmistuneille maksuttoman 30 opintopisteen opintopöytäkirjan avoimiin korkeakouluihin. Tämä pyritään saamaan voimaan jo keväen yhteishakuun. Tämä on osa tavoitettamme saada jokainen halukas nuori kiinni korkeakouluopintoihin ja matkalle toteuttamaan unelmiaan.

On tärkeää, että perustaitoihin, koulutukseen ja osaamiseen ja tutkimukseen osoitetaan lisärahoitusta myös silloin, kun julkista taloutta on väistämätöntä sopeuttaa. Nämä panokset ovat keskeisiä pidemmän aikavälin talouskasvun tukemisessa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen poissa, edustaja Kosonen poissa, edustaja Kauma poissa, edustaja Hoskonen poissa, edustaja Sarkomaa poissa, edustaja Strandman poissa, edustaja Diarra poissa, edustaja Kilpi poissa, edustaja Honkonen poissa, edustaja Kalmari poissa, edustaja Räsänen, Päivi, poissa, edustaja Tanus poissa, edustaja Sammallahti poissa, edustaja Kontu poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä. [Janne Jukkola: Paikalla!]

18.18 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies, paikalla! — Sen verran voin todeta tässä, että on ollut hyviä puheenvuoroja. Tässä aikaisempi edustaja, joka piti puheenvuoron liittyen tähän asiaan, hyvin kuvasi sitä, että työelämään tarvitaan osaamista, ja totta kai koulutuksella ja opetuksella on vaikutuksensa siihen, minkälaisia osaajia me saamme sitten tuonne tärkeään työelämään.

Tässä vaiheessa haluan huomioda sen, että olettehan kyllä näillä päätöksillä hieman hiekoittaneet tätä polkua ja tätä tietä, mikä liittyy koulutukseen, saatavuuteen ja sitten myös sinne pahimmillaan työelämään. Elikkä tämä hallitushan on leikannut ammatillisesta koulutuksesta merkittävästi. Tämä hallitus on myös päättänyt aikuiskoulutustuen kokonaan. Tämä hallitus on poistanut koulutusvähennyksen. Tämä hallitus on poistanut koulutuskorvauksen. Elikkä tässä on aika monta tekijää, mitkä nimenomaan heikentävät sitä koulutusmahdollisuutta montaa eri kautta. Sillä tavalla olen kyllä huolissani siitä, mitä tämän hallituksen koulutuspolitiikka on tällä kaudella ollut, elikkä todella merkittäviä vaikutuksia on ollut varmasti juuri siihen, mitä olisi tärkeää huomioda, että saadaan osaamis-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

ta ja työntekijät saisivat työmarkkina-arvoa omalta kohdaltaan parannettua, jotta he pystyisivät paremmin työllistymään ja kannattelemaan itseään tässä yhteiskunnassa. Sillä tavalla olen huolissani tästä tämän hallituksen koulutuspolitiikasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.19 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Suhonen innoitti puhumaan samasta asiasta. Toteaisin vain sen, että tässä pitäisi nähdä myöskin se, että perusta rakennetaan sieltä varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, toiselta asteelta sitten korkeakouluun, ja sitten tärkeä vaihe on se työuran aikaisen osaamisen ylläpitäminen. Siihen on nämä toimenpiteet, mitä edustaja Suhonen luetteli tässä: ammatilliseen koulutukseen 120 miljoonaa euroa, aikuiskoulutustuki 170 miljoonaa euroa, sitten koulutuskorvaus ja koulutusvähennessä ovat yhteensä parinkymmenen miljoonan luokkaa. Aika isoista summista kuitenkin puhutaan, kun puhutaan osaamiseen liittyvästä asiasta. Mitä me juuri kaivattaisiin tulevassa työelämässä kaikilta? Juuri sitä osaamista tarvittaisiin, ja ne ihmiset pysyvät työelämässä parhaimmin ja ovat lyhyemmällä työttömyysjaksoilla, joilla osaaminen on päivitetty. Tämä kokonaisuus tässä pitäisi muistaa.

Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron sen vuoksi, että täällä ei kovinkaan paljon puhuttu siitä, kuinka paljon meidän lapsien määrä pienenee tässä 2030-luvun alkupuolelle mennessä: yli 90 000 lasta on meillä vähemmän perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Se on iso luku, kun katsotaan tätä kokonaisuutta. Ja kun sitten katsotaan esimerkiksi meidän peruskouluverkkoa, niin siellä taitaa olla niin, että joka viides pulpetti jää tyhjäksi. Ja sitten kun on semmoisia kuntia, joissa ei enää ole luokallistakaan syntynyt oppilaita, niin sen tietää, että me joudumme tässä perusopetuksessa aivan uusiin haasteisiin siinä, miten tarjoamme jokaiselle lapselle pedagogisesti hyvän opetuksen eri puolilla Suomea.

Tämä on minusta semmoinen kysymys, josta pitäisi puhua enemmän, ja se on tässä tällä pääluokalla minusta se isoin kysymys nyt, kun tätä ruvetaan miettimään sitten jatkossa. Meidän pitää huolehtia siitä, että jokainen lapsi meidän pitää kuljettaa sieltä varhaiskasvatuksesta työelämään ja ketään tästä ei saa pudottaa tällä matkalla. Tämä on siinä semmoinen kysymys. Kun me rakennamme täällä perustan kunnolla, niin sitä on helpompi jatkaa sitten työuran aikana ja myöhemmin täydentää sitten eri opiskeluaiheilla. Tämä on meidän tämän kokonaisuuden kannalta tärkeä huomio. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.22 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! En halua pitkittää iltaa, mutta näköjään on tullut muitakin puheenvuoropyyntöjä. — Vähän semmoinen omakohtainen näkökulma, kun nyt kuitenkin puhutaan laajemmin koulutuksesta ja osaamisesta ja sen keräämisestä: Siinä maailmassa, mistä itse olen lähtenyt liikkeelle pikkumaatilan nuorimmaisena ja käynyt kyläkoulun, meillä oli kuusi luokkaa, ja loppuvaiheessa, kun pääsin sieltä yläasteelle, siellä ei ollut joka luokalla ketään. Meitä oli 13 koko siinä koulussa, ja sitä kautta olen löytänyt sen polun lopulta yliopistoon ja nyt löytänyt itseni täältä. Niitä polunpäitä on tullut vastaan, ja niihin on pystynyt tarttumaan. Vanhemmat eivät ole työntäneet mihinkään, mutta he eivät ole estäneet, he ovat kannustaneet, aina nähneet, että jos on kiinnostusta johonkin, niin on annettu mahdollisuus sinne suuntaan lähteä. Tiedän monia, joilla kotona ei ole tällainen tilanne, vaan sanotaan suoraan, että ”ei sinusta ikinä tule mitään”.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Tämä on sitten se toinen puoli. Nämä miljoonat ja sadat miljoonat ovat, totta kai, ehdottoman tärkeitä, mutta toinen puoli on se, minkälaiseen kulttuuriin vanhemmat kasvattavat, minkälaisen kannustuksen piiriin lapset kasvavat, mitä niistä lapsista tulee, ja se vaikuttaa monella muullakin elämän osa-alueella. Se ei määritä ihmistä, minkä tason koulutus on. Me ollaan ihmisiä ensin, mutta se koulutus antaa monia mahdollisuuksia elämässä eteenpäin. Joku saattaa löytää itsensä jopa täältä. Suomessa tällainen on mahdollista, ja tämä on aivan loistava juttu. — Kiitos, ei muuta. [Timo Suhonen: Loistava puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

18.24 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan kävin omassa aiemmassa puheenvuorossani läpi, miten tähän opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan on varattu yhdeksän miljardia euroa. Meillä on todella vaikea taloudellinen tilanne tällä hetkellä, ja myös OKM:n puolella on jouduttu tiettyjä kohdennettuja sopeutuksia tekemään. Yksi näistä on ollut ammatillisen koulutuksen rahoituksen leikkaus, joka on pyritty kohdentamaan sillä tavalla, että se kohdistuu opiskelijoihin, joilla on jo aiempi tutkinto olemassa, eli ei toisen asteen ilman tutkintoa oleviin opiskelijoihin.

Aikuiskoulutustukikeskustelu käytiin tässä salissa jo aiemmin, ja siinä tuli hyvin esille, että se ei enää kohdentunut järkevästi ja aiheutti yhteiskunnalle käytännössä menoja sillä tavalla, että moni aikuiskoulutustuen käyttäjä oli jo korkeasti koulutettu ja he hakeutuivat sitten lisäkoulutuksiin, ja tällä oli myös aika merkittäviä työllisyysvaikutuksia eteenpäin. Mutta on todella tärkeää muistaa, että hallitus on hallitusohjelmassaan määrätietoisesti pyrkinyt kehittämään koko koulutuksen ketjua ja panostukset erityisesti perusopetukseen ovat olleet vahvoja, ja nytten panostetaan myös toisen asteen oppimisen tukeen merkittävästi.

Sitten vielä tuohon osaajien kouluttamiseen: Hallitushan on kohdentanut tiettyjä määrärahoja esimerkiksi ensi vuodelle. Varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaa pyritään ratkaisemaan täydennyskoulutusmallin jatkolla, johon osoitetaan kuusi miljoonaa euroa rahoitusta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

18.26 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edustajat Suhonen, Lyly ja Kalio ovat kiinnittäneet huomiota erittäin tärkeään kysymykseen. Voisi puhua siitä koulutuksellisen tasa-arvon edistämisestä, joka on ollut Suomessa vuosikymmenten iso hanke. Siellä on saavutettu aikoinaan peruskoulua ja ammatillisen koulutuksen uudistamista ja maakuntayliopistot, ammattikorkeakoululaitosten pystyyn nostaminen ja sitten viimeisimpänä tietysti tämä edellisen kauden oppivelvollisuuden laajentaminen — ne ovat olleet merkittäviä askeleita eteenpäin koulutuksellisen tasa-arvon suuntaan.

Nythän me voimme havaita, että tämä niin sanottu säätykierto on hidastunut, tyrehtynyt ja osittain mennyt taaksepäin. Eli kun sotasukupolvet, jälleenrakennussukupolvet kannustivat jälkeläisensä opintielle ja sitten saatiin sosiaalisia etuuksia, opintolainat ensiksi ja sitten opintotuet, tämä tie omien kykyjen mukaan edetä Suomessa ja Pohjoismaissa nousi ihan maailman huipulle, mutta nyt tämä reitti näyttää heikentyneen, ja se on vakava ongelma; se on meidän suuria saavutuksiamme, pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja sivistysystävällisen yhteiskunnan saavutuksia, ja siitä pitää kantaa huolta. Se koskee tätä

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

työssä tapahtuvan ammatillisten taitojen ylläpitämisen korostamista, jossa nyt on selvästi menty takapakkia, se koskee peruskoulun pitämistä laadukkaana, ja uutena ilmiönä se koskee digitaitojen saamista tasavertaisesti kaikkien lasten ja nuorten saataville. Siinä on ehkä tapahtunut yksi keskeinen syy siihen, että tämä kierto luokasta toiseen on hidastunut, kun tämä tällainen kannustava elementti uusien osaamisalojen puolella on paljon vahvempi koulutettujen, parempiosaisten vanhempien puolelta ja sitä eivät sitten nykykoulu ja opin tie pysty riittävästi tasaamaan. Siinä on paljon tehtävää, tietysti näitten sosiaalisen puolen toimien, opintotuen kattavana pitämisen ohella.

Tälle tielle kyllä kannustamme hallitustakin vaihtamaan takaisin, koska se on juuri Pohjoismaissa ja Suomessa havaittu keskeiseksi hyvinvointiyhteiskuntaa ylläpitäväksi ja rakentavaksi. On myöskin talouskasvun ja tulevaisuuden kannalta tärkeää, että mahdollisimman iso osa ikäluokista koulutetaan niin pitkälle kuin mahdollista kykyjensä mukaan ja että siten myös tuottavuuden ja hyvinvoinnin kasvu varmistetaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

18.29 Mari Kaunistola kok: Kiitos, arvoisa puhemies! On tärkeää, että talousarvioesityksessä näkyy tänäkin vuonna hallituksen tahtotila panostaa oppimiseen ja koulutukseen. Koulutukseen panostaminen on panostamista hyvinvointiin, osaamiseen, kasvuun ja innovaatioihin, toisin sanoen yhteiskuntamme menestymiseen. Määrärahoja kohdennetaan esimerkiksi niin perusopetukseen ja oppimisen tuen uudistamiseen kuin korkeakoulutukseen ja esimerkiksi t&k-toimintaan. Korkeakoulukentällä tehdään jälleen esimerkiksi lisäyksiä aloituspaikkoihin ja niihin kohdistuviin määrärahoihin niin, että ne soveltuvat ja vastaavat kysyntään ja tarjontaan. Olemme sitoutuneet tekemään määrätietoisesti toimia sen eteen, että korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä saadaan nostettua mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi toteutetaan esimerkiksi 30 opintopisteen maksuton opintotietoliikenne yliopistoon tai korkeakouluun niille, jotka jäävät ilman opiskelupaikkaa toisen asteen jälkeen. Opiskelupaikkojen vähäisyys ja kova kilpailu opiskelupaikoista vaikeuttaa useiden nuorten kohdalla korkeakoulututkinnon hankkimista, oman uran aloittamista ja edistämistä ja myös omien unelmien toteuttamista. Uusi opintotietoliikenne on investointi nuorten tulevaisuuteen, sillä se mahdollistaa nuorille joustavamman polun unelmiensa toteuttamiseen ja tavoitteluun.

Arvoisa puhemies! Myös ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen esitetään yhteensä noin 1,4 miljardia euroa. Tässä on noin 43 miljoonaa euroa lisäystä tämän vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna. On tärkeää, että myös toisen asteen koulutustarjonta on laaja mahdollistaen monipuolisesti omien unelmien ja haaveiden tavoittelun. Malliesimerkki toisen asteen koulutuskentän monipuolistamisesta löytyy kotikaupungistani Porista. Kesän kynnyksellä opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyi Svenska Kulturfonden i Björneborgin hakemuksen laajentaa opetuslupaansa niin, että lukiossa voidaan aloittaa kansainvälinen IB-linja. IB-lukiot avaavat nuorille kansainvälisesti tunnustetun väylän jatko-opintoihin Suomessa tai ulkomailla ja näin ollen tarjoavat nuorille samalla erinomaiset valmiudet työelämään, jossa kielitaito, kulttuurien tuntemus ja globaali osaaminen ovat yhä tärkeämpiä. Lisäksi kansainvälisten opiskelumahdollisuuksien tarjoaminen ympäri Suomen lisää alueidemme elinvoimaa. Tarvitsemme tulevaisuudessa enenevässä määrin kansainvälistä työvoimaa, ja siksi onkin keskeistä, että tarjoamme myös heidän mukanaan

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

tuleville perheille opiskelu- ja kouluttautumismahdollisuuksia. Näitä mahdollisuuksia on tärkeää lisätä niin ammattikoulujen kuin lukionkin puolella.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluaisin lyhyesti palata t&k-toiminnan panostuksiin. T&k-rahoitusta suunnataan Suomen pärjäämisen ja kilpailukyvyn kannalta tärkeisiin kohteisiin, kuten korkeakoulujen t&k-toimintaan sekä EU:n rahoittamien t&k-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen ja tutkimusinfrastruktuureihin. Lisäksi esimerkiksi jo aiemmin päätettyyn tohtoripilottiin on varattu ensi vuodelle tuo 86 miljoonan euron rahoitus. Olemme vahvasti sitoutuneet valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen nostoon, ja nämä panostukset tulevat myös maksamaan itsensä takaisin pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Korkean tason osaaminen ja t&k-toimintaan panostaminen ovat koko Suomen kehittymisen, tuottavuuden kasvun, innovaatioiden, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn perusta. Näistä panostuksista emme voi tinkiä, emmekä siksi tingi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.33 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Piti vielä ottaa toinen puheenvuoro tuohon, kun kuuntelin sieltä vasemmalta reunalta historiaa, mitä on tapahtunut ja kuinka huonosti hallitus on toiminut. Ymmärrän toki, että meidän pitää tuntea se historia ja pitää tuntea tämä päivä, että voidaan oppia virheistä ja tehdä parannuksia monessa asiassa. Eli katsoin tuon otsikon, ja se on budjetti ja talousarvio 2026, jota nyt sitten arvioidaan tällä hetkellä, mutta meillä sananvapauteen liittyen on tietysti mahdollista käyttää puheenvuoroja hyvin laajasti. Kyllä nämä kaikki liittyvät varmaan myös ensi vuoteen.

Varmasti kaikki tiedetään, että rakenteet ja suhdanteet ovat ratkaisseet tätä elämää, ja varmaan menen tuonne seuraavan puheenvuoron piikkiin myös, että niihin rakenteisiin on puututtu, ja voin luvata teille, että pian tuloksia näkyy, pian tuloksia näkyy. En puhu, että nurkan takana ne olisivat tulossa, mutta rakenteet pitää saada myös näissä asioissa kuntoon.

Edustaja Lyly totesi varhaiskasvatuksesta ja perustuksista ensimmäisissä puheenvuoroissaan, että niiden on oltava kunnossa, ja se on aivan totta. Silloin kun me puhutaan niistä perusasioista, niin puhutaan siitä, että ihan sieltä neuvolasta lähdetään varhaiskasvatukseen, ja semmoinen slogan on ihan meidän kaikkien hyvä opetella, että hyvin hoidettu varhaiskasvatus on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. Uskon, että kaikki täällä tilassa olevat ja yleisö kannattavat tätä slogania. Perusopetukseen on laitettu 200 miljoonaa lisää, eli on haluttu suunnata sitä rahaa sinne, koska aivan liian paljon on nuoria miehiä, jotka tulevat peruskoulun jälkeen eivätkä osaa lukea tai kirjoittaa tai eivät ymmärrä lukemaansa. Eli perustat, toivo ja luottamus, ratkaisevat lopputuloksen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.36 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Pari kommenttia, ensinnäkin tähän 1,4 miljardiin: jos siihen tulee 40 miljoonaa, vähän yli, niin se on noin kolme prosenttiyksikköä, ja se on käytännössä inflaatiotarkastus siihen tasoon tästä vuodesta ensi vuoteen, eli se ei ole määrärahalisäys tässä mielessä, koska toiminnot varmaan maksavat enempi kuin sen kolme prosenttiyksikköä.

Aikuskoulutustuesta täytyy sanoa se, että yli 30 000 käytti sen, ja sitä oltaisiin voitu kehittää niin, että sitä olisi ohjattu enempi työvoimapula-ammatteihin ja työvoimapula-aloil-

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

le, jolloin se olisi ollut toimintana vielä tärkeämpää. Kyllähän nytkin sitä erikoistumisopiskelua opettajat kävivät, palokunnassa paloiesimiehet opiskelivat sillä ammatinjatkoa ja noin poispäin. Kyllä siellä paljon hyvää oli, että olisi pitänyt se hyvä säilyttää ja sitten tehdä sellaista suuntautumista, että sillä pystyttäisiin viemään ehkä pitemmällä päivämäärällä, mikä meidän esityksessä oli, että 320 päivää niille, jotka opiskelevat työvoimapulan ammatteihin ja aloille, ja niille, joilla on toisen asteen tai matalampi koulutus, ja sitten kaikille muille olisi ollut 120 päivää. Olisi kohdennettu sitä, ja se olisi pitänyt käyttää hyväksi. Meidän iso haasteemme tulee olemaan, että me pystytään se osaaminen pitämään ajan tasalla.

Sitten tästä ikäluokkakeskustelusta vielä: Edustaja Honkonen tuossa päivällä puhui aika hyvin siitä, että jos meillä 43 000 lasta syntyy vuodessa ja meillä on 50 000 korkeakoulupaikkaa, niin voidaan kysyä, menevätkö nämä kaikki lapset korkeakouluihin vai käykö meidän korkeakouluille tässä sillä tavalla, että ne kilpailevat opiskelijoista — ja mistä ne saavat ne opiskelijat, niin he tulevat varmaan ulkomailta meille opiskelemaan. Tämäkin on semmoinen asia, josta me ollaan aika vähän puhuttu täällä, ja se on niitä isoja kysymyksiä jatkossa, ja mitkä oppilaitokset sitten tavallaan jäävät henkiin, kun tällainen tilanne tulee olemaan, ja kuinka ne jatkossa rahoitetaan. Nämä ovat periaatteellisesti isoja kysymyksiä, ja kuitenkin meidän pitäisi pystyä järjestämään omille lapsillemme erittäin korkeatasoinen koulutus läpi koulujärjestelmän.

Sitten viimeiseksi vielä, arvoisa puhemies, sanoisin, että kun on selvitetty tämä alkupää, niin sitten työuran aikana työn ja opiskelun yhdistäminen on ykköskysymyksiä. Välillä pitää heittäytyä opiskelemaan ja päivittää se osaaminen, nostaa se tutkintotaso ylöspäin ja näin poispäin.

Meidän pitää nyt tällaiset haasteet ratkaista tässä matkalla. Minä luulen, että me ollaan kaikki yhtä mieltä, että meidän pitää satsata osaamiseen, mutta siihen myös pitää satsata. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

18.39 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä tätä korkeakoulutuksen sijoittumista ja tulevaisuutta pohditaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyössä, joka tähtää pitkälle 2040-luvulle. Kyllähän, kun näitä kuulemisia on tehty, siellä esimerkiksi teknologiateollisuus ehdottaa, että korkeakoulutettuja pitäisi olla 70 prosenttia ikäluokasta, eli mennään koko ajan osaamisessa eteenpäin. Meillä tosiaan ikäluokat näyttävät tällä hetkellä siltä, että vuonna 2030 emme pääse tähän 50 prosentin tavoitteeseen mutta 2035 jo pääsemme, ja sitten tämä ikäluokkien raju pieneneminen tulee johtamaan siihen, että esimerkiksi 60 prosenttia ikäluokasta tulee olemaan hyvinkin todennäköisesti korkeakoulutettuja silloin.

On ollut tärkeää puhetta tästä koulutuksen tasa-arvosta, mikä on äärettömän tärkeä ja näkyy myös tässä ensi vuoden budjetissa. Koulutuksen tasa-arvohan alkaa jo siellä ensimmäisinä ikävuosina, ja tätä hallitus tukee Lukulahja lapselle -toiminnalla, johon osoitetaan nyt pysyvästi 350 000 euroa vuodessa, eli käytännössä jokaiselle lapselle annetaan kirjakoti, jotta sitten vanhemmat pystyvät hänelle lukemaan tai pystyy itse lukemaan. Lisäksi kansallisen lukutaitostrategian toimeenpanoa jatketaan. Lukutaito-ohjelma tukee kaikkien ikäisten lukemista ja lukutaitoa.

Budjetin alikohta PTK 131/2025 vp

Sitten varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvoavustusten määrärahataso vakiinnutetaan noin 50 miljoonan euron tasoon, tehdään tästä vakituinen. Tällä on tarkoitus vahvistaa lasten ja nuorten tasa-arvoista ja yhdenvertaista kehitystä kohdentamalla tukea niille päiväkodeille ja kouluille, jotka sijaitsevat sosioekonomisesti huono-osaisilla alueilla. Tämän lisäksi opetuksen järjestäjien edellytyksiä vahvistaa S2-opetusta sekä opetuksen vaikuttavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta parannetaan tämmöisellä kertaluontoisella kahdeksan miljoonan euron panostuksella. Lisäksi uutena panostuksena esitetään valmistavan opetuksen lisäopetukseen 13,8 miljoonan euron korotusta yhteensä 20,3 miljoonaan. Sitten esimerkiksi tähän liittyen, että joka puolella Suomea lukiokoulutus olisi mahdollista, syrjäisempien koulujen rahoitusta lisätään. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.